

Спадчына**Наталля ГОЛУБЕВА:**

"Дзяржаўныя праграмы рэгулююць працэс аднаўлення гістарычных каштоўнасцей"

Стар. 3

BELARUS 21.BY

Беларусь on-line у Інтэрнэце

Гасцёўня**Мікалай ЧАРГІНЕЦ**

— адзін у многіх абліччах

Стар. 14

Кошт у Беларусі 1 тысяча рублёў.

24 лютага, 2005

Газета з Беларусі

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месяца.

№ 7-8 (2929 — 2930)

Выдаецца з 1955 года

Голас Радзімы**60 гадоў Перамогі****Героі жывуць у Туркменістане**

Амаль 500 ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны ў Туркменістане ўзнагароджаны медалём "60 год вызвалення Беларусі". Адзін з іх Уладзімір Паўлоцкі

Удзельнік вызвалення Беларусі, мастак, запаміну вайну праз прыцэл кулямёта з вышыні птушынага палёту. Стралку штурмавіка ў няпоўныя восемнаццаць гадоў давялося вызваляць адразу і неба, і зямлю Беларусі. Ужо 30 гадоў Уладзімір Паўлоцкі малюе вайну. Карціны, якія бачыў на свае вочы, не адпускаюць нават праз 60 гадоў. Сюжэт апошняй работы "Канец вайне" — папярэджанне агрэсарам і фашысцкім, і сучасным — майстар убацьку пад Бабруйскам.

Песня для ўсіх

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА (Латвія):

"Ветэраны"

Стар. 11

Персона

Уладзімір ШУГЛЯ (Расія, Цюмень):

"Чалавек мацнейшы, калі ведае свой род."

Стар. 12-13

NEWS FROM BELARUS page 6

Незабытае**Доўгі шлях да бацькавай магілы**

Магілу бацькі, Ілі Міркітанова, які загінуў падчас баёў на тэрыторыі Беларусі ў 1944 годзе, яго дзеці знайшлі праз 60 гадоў. А дапамог ім у гэтым Уладзімір Яцкевіч, прафесар, доктар тэхнічных навук, выкладчык Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, і яшчэ шмат добрых людзей, якія шчыра папрацавалі, каб увекавечыць памяць не толькі Ілі Міркітанова, але і многіх яго баявых таварышаў.

Стар. 5

Да ўвагі чытачоў

Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 10 сакавіка 2005 года

Дыялог**Пра Беларусь аб'ектыўна**

"Русская Америка" адкрыла Беларусь. Як паведаміў галоўны рэдактар выдання Аркадзь Мар, на старонках газеты з'явіцца поўнае інтэрв'ю з Прэзідэнтам краіны Аляксандрам Лукашэнкам, а таксама асабісты ўражанні журналіста пра нашу краіну. У час знаходжання ў Беларусі А.Мар наведаў буйныя прамысловыя і сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Ён упэўнены, што, каб у Амерыцы пісаць пра Беларусь, неабходна ўбачыць усё на свае вочы. Аркадзь Мар адзначыў, што ў ЗША "недакладная інфармацыя пра Беларусь вандруе з газеты ў газету, яе проста механічна перадрукоўваюць". Суб'ектывізм выказаў меркаванне, што трэба мяняць адносіны амерыканскіх сродкаў масавай інфармацыі да Беларусі, каб у свет выходзілі матэрыялы пра тое, што на самой справе адбываецца ў нашай краіне.

Стар. 4

Еўрабачанне - 2005**Анжаліку Агурбаш запрашаюць беларусы Эстоніі**

Сёлета Беларусь другі раз будзе ўдзельнічаць у конкурсе "Еўрабачанне". Нашу краіну прадставіць Анжаліка Агурбаш.

Сталыя чытачы "Голасу Радзімы" добра памятаюць артыстку пад імем Ліка Ялінская. Уладальніца тытулаў "Міс Беларусь", "Міс фота СССР", "Міс Расія". Апошні тытул Анжаліка атрымала ўжо ў Маскве, куды пераехала, калі выйшла замуж за расійскага бізнесмена Мікалая Агурбаша. У Расіі яна прадоўжыла сваю спявацкую кар'еру, якую пачала ў Мінску ў ансамблі "Верасы".

"Голас Радзімы", як, спадзяёмся, і вы, паважаныя чытачы, з цікавасцю суперажывае творчым баталіям спевакоў на "Еўрабачанні". З гэтага года наша выданне аказвае інфармацыйную падтрымку беларускім удзельнікам конкурсу, таму мы будзем падрабязна расказваць

вам пра падрыхтоўку Анжалікі Агурбаш да яго. З гэтай мэтай на сайце "Голасу Радзімы" Belarus 21.by з'явілася кнопка, якая прывядзе вас на рэсурс "Еўрабачанне-2005". Зазірыце таксама ў інфармацыйны цэнтр "Голасу Радзімы" на Belarus 21.by/main. І там можна знайсці апошнія навіны пра Анжаліку Агурбаш. Ёсць у спявачкі і свой рэсурс у Інтэрнэце — agurbash.ru.

Па правілах "Еўрабачання", падчас правядзення конкурсу жыхары Беларусі не змогуць галасаваць за свайго прадстаўніка. І мы спадзяёмся, што гэта зробіце вы — выхадцы з Беларусі ў еўрапейскіх краінах, куды даходзіць газета "Голас Радзімы".

Заканчэнне на 16-й стар.

Belarus-TV**Кожны дзень разам**

З 1 лютага бягучага года пачаў працаваць першы ў Беларусі міжнародны тэлеканал "Belarus-TV", створаны Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй для замежных гледачоў. Яго перадачы ў поўным аб'ёме можна глядзець у Інтэрнэце на сайце www.tv.by. Канал дэманструе лепшую тэле-, кіна- і відэапрадукцыю краіны розных гадоў.

Прапануем анонс некаторых найбольш папулярных інфармацыйных і забаўляльных перадач "Belarus-TV" і час (беларускі) іх трансляцыі.

"ДОБРАЙ РАНИЦЫ, БЕЛАРУСЬ!"

Панядзелак — пятніца, 7.05

Ранішняя інфармацыйна-музычная праграма. Вядучыя — Алена Унукава, Генадзь Давыдзька, Святлана Бароўская, Аляксей Круглякоў.

У новым годзе "Belarus-TV" запрашае сваіх тэлегледачоў сустракаць кожны працоўны дзень з праграмай "Добрай раніцы, Беларусь" і з добрым настроем. Самая разнастайная і свежая інфармацыя, навінкі кіно, музыка, моды, прагноз надвор'я, анонсы перадач і многае іншае. Праграма выходзіць у рэжыме рэальнага часу, а гэта значыць, што кожны жадаючы можа пагутарыць з абяляльнымі вядучымі ў прамым эфіры і нават атрымаць прыз.

ПАНАРАМА

Панядзелак — пятніца, 21.00 Штодзённая інфармацыйная праграма Агенцтва тэлевізійных навін. Аператыўна і дакладна пра ўсё, што адбываецца ў Беларусі і за яе межамі. Навіны культуры і мастацтва, палітыкі і эканомікі, навукі і спорту... Ні адна важная падзея не застаецца па-за ўвагай карэспандэнтаў "Панарамы". А значыць, і па-за ўвагай тэлегледачоў "Belarus-TV".

"СЛОВЫ КАХАННЯ Пад МУЗЫКУ ВЯСНЫ"

Святочны канцэрт, прысвечаны Міжнароднаму жаночаму дню 8 Сакавіка.

Сустракайце свята вясны разам з тэлеканалом "Belarus-TV". Прыгожым паловам чалавецтва з жаночым днём віншуюць любімыя артысты С.Сухамлін, Я.Навуменка, А.Міхно, А.Сямёнаў, М.Сапацкаў, музычныя калектывы "Песняры", "Эківокі", "Свята", "Чысты голас". Лепшыя песні, цудоўныя мелодыі, сюрпрызы і многае іншае ў святочным канцэрце.

У наступных нумарах газеты мы прадоўжым азначаць найбольш цікавыя і папулярныя праграмы нашых калег з "Belarus-TV".

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лібія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

Да Дня роднай мовы

Першы на Беларусі бібліятэчны CD-ROM

З нагоды Міжнароднага дня роднай мовы Нацыянальная бібліятэка Беларусі і Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь правялі літаратурна-музыкальную імпрэзу, прысвечаную прэзентацыі CD-ROMа "Літаратурная спадчына Беларусі XI-XX стагоддзю".

На прэзентацыі выступілі вядомыя дзеячы беларускай навукі і культуры, пастаянны прадстаўнік па справах ЮНЕСКА ў Беларусі Уладзімір Шчасны, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі, прадстаўнікі творчага калектыву, які падрыхтаваў гэты дыск — Вячаслаў Чамярышкі і Уладзімір Мархель. На дыску прадстаўлены творы з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Гэта першы праект у нашай краіне, калі бібліятэка спрабуе прадставіць літаратурныя творы ў электронным варыянце, і другі сярод краін Садружнасці. Дагэтуль толькі ў Расіі былі выдадзены падобны альбом, у якім змешчана 500 твораў. Беларускі дыск утрымлівае 1 000 твораў, сярод якіх жыццё Ефрасінні Полацкай, Кірылы Тураўскага, Аўрамія Смаленскага, летапісы і хронікі, інтэрмедзі, сатырычныя творы, вядомае "Слова пра паход Ігаравы", творы Яна Вісліцкага і Міколы Гусоўскага, Сімяона Полацкага, Лаўрэнція Зізанія, Мялеція Сматрыцкага, Фёдара Еўлашоўскага, Альгерда Абуховіча, Радзі-

вілаў — Мікалая Крыштофа, Міхаіла Казіміра, Францішкі Уршулі, а таксама Францішка Багушэвіча, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Яна Баршчэўскага, Арцёма Вярыгі-Дарэўскага, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Цішкі Гартнага, Максіма Багдановіча, Паўлюка Труса, Міхася Лынькова, Кузьмы Чорнага, Кандрата Крапівы, Янкі Брыля, Валянціна Таўлая, Максіма Танка, Івана Шамякіна і іншых беларускіх пісьменнікаў, паэтаў, знакамітых публіцыстаў, драматургаў. Многія з гэтых твораў даўно не выдаваліся.

Мэта дыска — данесці гэтыя творы да шырокага кола чытачоў праз бібліятэкі, школы і вышэйшыя навучальныя ўстановы, а перавага перад друкаванымі выданнямі — у яго кампактнасці. Такая бібліятэка ў кішэні дае магчымасць прачытаць неабходныя творы дома. Наступным дыскам будзе "Бібліятэка школьніка". У першую чаргу такія дыскі прызначаны для маладых людзей — каб яны знаёміліся з нацыянальнай спадчынай і лепш ведалі родную мову.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Апошнія навіны

Год культуры Расіі

Год культуры Расіі ў Беларусі пачнецца 15 сакавіка з урачыстасцей у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У Мінск прыбудзе міністр культуры і масавых камунікацый Расійскай Федэрацыі Аляксандр Сакалоў.

Мерапрыемствы пройдуць не толькі ў беларускай сталіцы, але і на спэцыяльных пляцоўках іншых гарадоў. Запланаваны таксама Дні расійскага кіно. Год культуры Расіі ў Беларусі будзе праходзіць пад знакам 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Лідэр — МТС

Паслугамі мабільнай сувязі ў Беларусі, па стану на 1 лютага, карыстаюцца больш за 2,5 мільёна чалавек.

З іх больш за 2 мільёны 450 тысяч — паслугамі сувязі стандарту GSM. Па колькасці абанентаў лідэрам застаецца беларуска-расійскае ТАА "Мабільныя ТэлеСістэмы" (МТС). На сённяшні дзень абаненцкая база гэтага прадпрыемства ў Беларусі перавысіла 1 мільён 270 тысяч карыстальнікаў.

"Мабільны банк"

Зараз паслугу "Мабільны банк" абанентам Velcom прадастаўляюць тры банкі: "Замежны банк", "Масква — Мінск", "Тэхнабанк" і "Белзнешэканбанк".

Кліенты мабільнага апэратара Velcom, якія маюць карткі гэтых банкаў, могуць выкарыстоўваць мабільны тэлефон у якасці інструмента доступу да сваіх рахункаў. Раней такая магчымасць была даступная толькі ўладальнікам банкаўскіх картак "Белзнешэканбанка".

"Мабільны банк" дазваляе абанентам аплачваць паслугі сувязі Velcom, Мінскай гарадской тэлефоннай сеткі, жыллёва-камунальныя паслугі ў Мінску, плаціць па рахунках кампаніі "Космас-ТБ", а таксама атрымліваць інфармацыю аб бягучым астатку грашовых сродкаў на карт-рахунок і патрэбныя выпіскі. Сістэма таксама дазваляе атрымліваць іншыя паслугі.

Віталь СЯЎРУК.

Тэндэнцыі

Беларусь і Расія наладзяць пенсійны абмен

Міжведамаснае пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне пенсійнага забеспячэння грамадзян Беларусі і Расіі будзе заключана ў бягучым годзе. У 2003 годзе з Расіі ў нашу краіну прыехала 2 117 чалавек, ад'ехаў — 1 031, у 2002-м суадносна 2 128 і 1 284, у 2001-м — 2 455 і 1 421, 2000-м — 2 120 і 1 701 пенсіянер. Летась з Расіі ў Беларусь прыехала 1 755 расійскіх пенсіянераў, а ад'ехала з рэспублікі ў Расію 945 пенсіянераў.

Падрабязнасці

20 тысяч чалавек летась сталі грамадзянамі Беларусі

У 2004 годзе, стаўшы грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, новую радзіму набылі амаль 20 тысяч чалавек. Тых, хто змяніў беларускае грамадзянства або па нейкіх прычынах страціў права на яго, было менш як дзве тысячы. Аб гэтым карэспандэнту БелТА паведамілі ў Адміністрацыі Прэзідэнта.

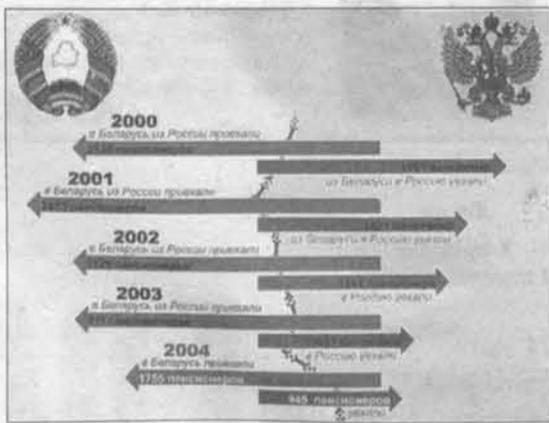
Беларусь на працягу шэрагу гадоў з'яўляецца краінай, у якую на пастаяннае месца жыхарства штогод прыязджаюць у шмат разоў больш людзей, чым пакідаюць яе.

Прыкладна, кожны дзесяты з тых, хто набыў у мінулым годзе беларускае грамадзянства, звяртаўся непасрэдна ў Адміністрацыю Прэзідэнта: кіраўнік дзяржавы падпісаў шэраг адпаведных указаў. Амаль 14 300 чалавек атрымалі грамадзянства праз органы беларускага Міністэрства ўнутраных спраў. 369 чалавек — праз дыпламатычныя і консульскія ўстановы знешнепалітычнага ведамства. Прыкладна дзве з паловай тысячы атрымалі беларускі пашпарт у адпаведнасці з пагад-

неннямі, заключанымі паміж Беларуссю і Казахстанам, а таксама Кыргызстанам аб спрощаным парадку атрымання грамадзянства.

Як падкрэслілі ў Адміністрацыі Прэзідэнта, кожны дзень у дзяржаўныя органы Беларусі паступаюць просьбы людзей, якія жадаюць жыць у спакойнай дзяржаве, што стабільна развіваецца, праводзіць моцную сацыяльную палітыку, — менавіта так яны характарызуюць нашу краіну.

Марта АСТРЭЙКА, БелТА.

Аспект праблемы: трафік

Тэлефануйце: вас пачуюць

Цяжкая каля 800 тысяч чалавек. Па даных ЮНІСЕФ, прыкладна столькі ж непаўналетніх сталі ахвярамі трафікёраў.

Беларусь яшчэ ў 2001 годзе прыняла Дзяржаўную праграму па процідзеянні гандлю людзьмі і распаўсюджванні прастытуцыі на 2002-2007 гады. Дзякуючы ўзаемадзеянню дзяржаўных структур, міжнародных і грамадскіх арганізацый, сёння праблема больш вывучаная, а людзі больш інфармаваныя. Галоўнае, чаго тычыцца інфармацыя, — гэта бяспечны выезд за мяжу. Безумоўна, нельга ўявіць наш час без магчымасці бываць у розных краінах, вандраваць. Студэнцкая моладзь працуе за мяжой падчас канікул. Актыўна дзейнічае праграма "Au-pair" па працаўладкаванні гувернантак, нягучак. Каля 40 юрыдычных асоб у Беларусі маюць ліцэнзію на працаўладкаванне за мяжой. І сапраўды, многія людзі знаходзяць з іх дапамогай рашэнне сваіх матэрыяльных праблем.

Некаторыя па-ранейшаму становяцца ахвярамі трафікёраў. Большая частка з іх — жанчыны. За апошні год, па словах Аляксандра Гаўрылава, начальніка аддзела па процідзеянні незаконнаму абароту наркотыкаў і злачынстваў у сферы нораваў МУС РБ, у нашай краіне было выяўлена 558 злачынстваў у гэтай сферы. З гандлем людзьмі звязана 17 выпадкаў, 72 — з вяр-

"Голас Радзімы" не аднойчы звяртаўся да праблемы гандлю людзьмі. Ва ўсім свеце прызнана, што гэта з'ява — не толькі пагроза правам асобных людзей, але і ганьба для сучаснага грамадства. Для крымінальных колаў — гэта вялізныя прыбыткі, якія, па падліках амерыканскіх экспертаў, дасягаюць 20 мільярдаў долараў у год. За мінулы год ад прымусовай эксплуатацыі ў свеце па-

боўкай людзей у мэтах вывазу за межы Беларусі. Летась у Беларусі ўпершыню быў вынесены прысуд па справе гандлю людзьмі. Дарэчы, справа датычылася непаўналетніх дзяўчат, якіх злачынца вывез у Літву і прымусяў займацца прастытуцыяй пад пагрозай жыцця.

З 2002 праграма па процідзеянні гандлю жанчынамі рэалізоўваецца Міжнароднай арганізацыяй па міграцыі (МІМ). Сярод яе партнёраў — Беларуская асацыяцыя маладых хрысці-

янскіх жанчын з праграмай Ла Страда. Інфармаванне жанчын адбываецца праз спецыяльна створаны радыё- і відэаролікі. Працуе інтэрнэт-рэсурс www.stoptrafficking.by, які інфармуе па праблеме трафіку.

Вельмі эфектыўным з'яўляецца стварэнне тэлефонных "гарачых" ліній, кансультанты якіх даюць звесткі пра магчымасць бяспечнага выезду за мяжу на працу, адпачынак, замуж. У Брэсце пры "Клубе дзелавых жанчын" гарачая лінія дзейнічае па нумары 8-0162-21-88-88. За няпоўныя 2 гады на яе паступіла 2 560 званкоў. Большасць з тых, хто тэлефанаваў, — жанчыны (68 працэнтаў). Ад пацярпелых ад трафікёраў атрымана 165 званкоў. Кожны такі зварот — гэта асобная драма. І кожнаму чалавеку імкнуліся дапамагчы. Усяго ж МАМ аказала падтрымку 310 пацярпелым. Ім садзейнічалі ў вяртанні дадому, сустрэкалі ў аэрапорце, аказвалі псіхалагічную, сацыяльную, юрыдычную, матэрыяльную дапамогу. Многія ахвяры не маюць спецыяльнасці, таму навучанне на прафесійных курсах — іх шанец атрымаць працу і стаць матэрыяльна незалежнымі. Прафесійнае навучанне прайшлі 53 чалавекі.

Складаная жыццёвая сітуацыя можа быць у кожнага. І ў ёй лепш раіцца не з выпадковымі, а з дасведчанымі людзьмі. Каб гэта было больш даступна, "Клуб дзелавых жанчын" горада Брэста адкрыў яшчэ адзін "залежны" нумар. Гэта стала магчымым дзякуючы фінансавай падтрымцы Шведскага ўпраўлення міжнароднага развіцця і супрацоўніцтва. Такім чынам, новы кантактны тэлефон гарачай лініі ў Брэсце 8-801-201-55-55 будзе працаваць штодзённа з 11 да 20 гадзін. Усе кансультацыі прадастаўляюцца бясплатна і канфідэнцыйна.

Алена СПАСЮК.

Наталля ГОЛУБЕВА:

“Дзяржаўныя праграмы рэгулююць раўнамерны працэс аднаўлення каштоўнасцей”

У канцы 90-х гадоў пад патранатам Прэзідэнта Беларусі была распрацавана канцэпцыя рэканструкцыі і рэстаўрацыі гістарычных помнікаў краіны. Асноўная ўвага ў ёй надаецца аднаўленьню гістарычнага аблічча Беларусі. Як ідзе рэалізацыя важнейшай дзяржаўнай праграмы ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны, расказвае начальнік аддзела культуры, інфармацыі, рэлігіі і нацыянальнасцей Упраўлення сацыяльна-культурнай сферы апарату Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Наталля ГОЛУБЕВА.

У 1997 — 2004 гадах на дзяржаўным узроўні ўпершыню быў прыняты шэраг дакументаў па пытаннях адраджэння гісторыка-культурнай спадчыны.

Перш за ўсё гэта датычыцца помнікаў рэспубліканскага ўзроўню — нашых святых, якія складаюць аблічча краіны, з'яўляюцца яе візітнай карткай, — палаца-паркавага ансамбля ў Нясвіжы, замкавага комплексу “Мір”, Полацкага гісторыка-культурнага запаведніка, Аўгустоўскага канала, шэрагу іншых. Адносна іх зацверджаны доўгатэрміновыя праграмы адраджэння.

Усяго ў рэспубліцы згодна з Дзяржаўным спісам гісторыка-культурных каштоўнасцей налічваецца 4 856 такіх аб'ектаў. З гэтай колькасці 681 аб'екту прысвоены найбольш значныя катэгорыі каштоўнасці, 50 з'яўляюцца прыярытэтнымі, якія адраджаюцца за кошт дзяржаўных сродкаў. На гэту лічбу трэба звярнуць асаблівую ўвагу. Сюды ўваходзяць сусветна вядомыя помнікі, якія патрабуюць значных фінансавых сродкаў на рэстаўрацыю, рамонтна-будаўнічыя работы. Гэта — перш за ўсё Мірскі замак, помнікі Нясвіжа, Полацка, а таксама палацава-паркавы ансамбль у Гомелі, музей народнай архітэктуры і побыту ў вёсцы Строчыцы, будынак Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь ў Мінску, шмат іншых.

Толькі моцная краіна, упэўненая ў сваёй будучыні, у сваім абраным шляху, якая мае эканоміку, што стабільна развіваецца, можа дазволіць сабе накіроўваць сродкі на адраджэнне і рэстаўрацыю такіх значных аб'ектаў.

Сёння праца па вяртанні гістарычнага аблічча каштоўнасцям ідзе вельмі энергічнымі тэмпамі. Гэтаму спрыяе абраная стратэгія канцэнтравання сродкаў на найбольш значных аб'ектах, калі аб'ядноўваюцца не толькі фінансавыя сродкі, але і рэальныя магчымасці будаўнікоў, рэстаўратараў.

Прынятая стратэгія адраджэння помнікаў ужо мае свае канкрэтныя вынікі. Толькі за апошні час змянілі сваё аблічча шмат гістарычных цэнтраў Бела-

русі. Гэта г.п. Мір з Мірскім замкам, які сёння ўключаны ў Спіс сусветных каштоўнасцей і ахоўваецца ЮНЕСКА, Полацк, Тураў, Нясвіж, Навагрудак. Уведзены ў эксплуатацыю Камянецкая вежа ў Камянцы, Калегіум езуітаў у Пінску, ратушы ў Шклове і Нясвіжы, выкананы работы на цэнтральнай частцы і паўднёвым крыле Палаца Румянцавых-Паскевічаў у Гомелі, завершана першая чарга работ на будынку былых “саяных складаў” у Віцебску і на іншых аб'ектах. І ўсё гэта зроблена дзякуючы заці-

каўленасці дзяржавы.

Практычна па ўсіх рэгіёнах краіны ідзе працэс адраджэння спадчыны. Няма вобласці, дзе б не ажыццяўляліся работы па рэканструкцыі і рэстаўрацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей. Трэба зазначыць, што ў параўнанні з іншымі краінамі, якія вядомы свету па некаторых сваіх каштоўнасцях (напрыклад, Літва асацыіруецца з Тракайскім замкам, Латвія — з Рундальскім, Эстонія з Нарвскай крэпасцю), Беларусь з'яўляецца сапраўды выключным гісторыка-культурным асяродкам, дзе практычна ў кожным рэгіёне ёсць шмат гістарычных каштоўнасцей, якія адпавядаюць лепшым узорам сусветнай культуры. У іх прадстаўлены розныя архітэктурныя

накірункі (барока, класіцызм, неакласіцызм), лепшыя прыклады палацава-паркавай, ландшафтнай культуры еўрапейскага ўзроўню. Напрыклад, толькі ў Віцебскай і Брэсцкай абласцях каля 300 гістарычных архітэктурных каштоўнасцей, у Магілёўскай — больш за 220, Мінскай і Гродзенскай — больш за 200.

Выкананая работа дала падставу для стварэння культурных асяродкаў па ўсёй рэспубліцы, якія сёння ўтвараюць культурна-турыстычныя зоны. Гэта наша “Залатое колца” — Мір — Нясвіж, дзе зараз ідзе рэстаўрацыя замкава-палацавых комплексаў. Гэта паўднёвая частка краіны — Тураў і рэгіён вакол яго. Гэта Полацк.

Вакол гэтых старажытных гістарычных цэнтраў ідзе фарміраванне і пэўнай інфраструктуры, скіраванай на развіццё сферы абслугоўвання турыстычна-экскурсійнай дзейнасці. Гэты накірунак вельмі перспектывны ў краіне.

Пасля стварэння незалежнай беларускай дзяржавы і разрыву былых эканамічных сувязей адпала патрэба ў развіцці некаторых вытворчасцей. Асабліва цяжка гэты працэс адбіўся на малых гарадах, дзе прадпрыемствы ўтваралі асноўныя горадастваральныя цэнтры. Цяпер вырашэнне праблемы заняцці насельніцтва звязваецца непас-

радна з развіццём культурна-турыстычных зон. Ужо сёння пад увагай цэлы комплекс сацыяльных, эканамічных пытанняў. Вакол помнікаў культуры, гістарычных мясцін будуюцца атэлі, гандлёвыя прадпрыемствы, разгортваецца комплекс іншых паслуг. Ідзе раўнамерны працэс аднаўлення гістарычных каштоўнасцей адначасова з аднаўленьнем аблічча гарадоў і ўсім наборам паслуг, якія не саступаюць лепшым еўрапейскім узорам.

Гісторыя і культура Беларусі шматгранная, таму ў нас ёсць падставы і ўмовы для развіцця розных накірункаў турызму, якія звязаны з нашымі каштоўнасцямі. Напрыклад, тэрыторыя былой Тураўскай Зямлі і Нацыянальны парк “Прыпяцкі”. Тут ствара-

юцца ўмовы для развіцця экалагічнага турызму, спартыўнага, паліўнічага, гісторыка-краязнаўчага. Распрацоўваюцца маршруты з наведваннем гісторыка-культурных помнікаў і месцаў раскопак Тураўскага гарадзішча, са знаёмствам з фальклорам і этнаграфіяй гэтага рэгіёна, рамёствамі і промысламі. Аўгустоўскі канал у Гродзенскай вобласці мы бачым як месца развіцця воднага турызму сумесна з суседняй Польшчай. (На беларускай частцы канала ўжо практычна завяршаюцца работы.) Непазнавальна змяніўся Полацк — наша культурна-гістарычная і рэлігійная Мекка. На ўзроўні ўрада прыняты шэраг пастановаў, у тым ліку адносна развіцця культурна-турыстычных зон, адраджэння гістарычнага аблічча малых гарадоў, якія прадугледжваюць комплекснае развіццё рэгіёнаў.

Унікальнасць нашай краіны ў тым, што яна знаходзіцца на перасячэнні многіх культур. Дзякуючы гэтаму яна адчула ўплыў высокаразвітых цывілізацый, розных этнасаў і ў той жа час захавала свае старажытныя карані. Паколькі Беларусь будзе сваю незалежную дзяржаву, не паказаць яе унікальнасць у помніках матэрыяльнай культуры мы проста не маглі. На дзяржаўным узроўні прыняты не толькі агульныя праграмы, але адносна значных аб'ектаў зацвер-

жаны і спецыяльныя. Напрыклад, Комплексная доўгатэрміновая праграма развіцця Полацка і Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка, разлічаная на 2000 — 2005 гады. Вынікі яе рэалізацыі мы ўжо зараз падводзім. За адзначаны перыяд удалося шмат чаго зрабіць: адноўлена вялікая колькасць аб'ектаў, створаны новыя музеі, вядуцца работы ў будынку былога Езуіцкага калегіума, ідзе рэстаўрацыя аўчыннымі майстрамі старажытных фрэсак у Спаса-Праабражэнскай царкве, выкананы працы ў Сафііскім саборы, вядзецца добраўпарадкаванне горада і набырае Заходняй Дзвіны, прыязка новай архітэктуры да гістарычнага аблічча цэнтра. У цэлым Полацк сёння — гэта горад-по-

мнік. Асобная ўвага — Мінску. Адносна яго гістарычнай часткі прынята Пастанова з тэрмінам выканання да 2010 года. Нам удалося аднавіць ужо шмат гарадоў — Мір, Навагрудак, Пружаны, Тураў, Мсціслаў, Шклоў і г.д. У апошні час яны не толькі змянілі сваё аблічча, але і сталі шматфункцыянальнымі, маюць вялікі патэнцыял для развіцця. Гэтаму спрыяюць і мерапрыемствы, якія ўжо 10 гадоў праходзяць на Беларусі — “Дажынікі”, Дні беларускага пісьменства, падрыхтоўка да якіх пачынаецца з адраджэння каштоўнасцей. У гэтым годзе названыя святы будуць прымаць Камянец і старажытны Слуцк. А гэта значыць, што краіна набудзе яшчэ два цікавыя куткі.

Прынятыя меры па выкананні дзяржаўных праграм былі накіраваны таксама на тое, каб зацікавіць турыстаў, задзейнічаць эканоміку рэгіёнаў вакол гэтых гістарычных цэнтраў, надаць ім асаблівую значнасць у адпаведнасці з сучаснымі падыходамі. Напрыклад, Лагойскі раён стаў развівацца як спартыўны цэнтр, Белаўжская пушча — як культурна-экалагічны цэнтр, Заслаўе — як турыстычны і музычны цэнтр, горад, дзе праводзіцца традыцыйныя фестывалі музыкі сярэднявечча. Прыкладаў можна прыводзіць шмат.

У Беларусі ёсць яшчэ адзін вельмі цікавы напрамак культурнага адраджэння. Гэта гістарычныя сядзібы, звязаныя з імёнамі сусветна вядомых людзей, якія тут жылі. Сёння на ўліку 179 такіх помнікаў. Да прыкладу — сядзіба Талстых у вёсцы Рудзінаўка Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці, сядзібы Агіньскіх, Манюшкаў, Рэпіна, Пацёмкіна і іншыя, якія складаюць нашы культурныя каштоўнасці. Дарэчы, Нацыянальнай камісіяй па справах ЮНЕСКА выдадзена спецыяльная карта размяшчэння гэтых сядзіб на тэрыторыі Беларусі. Вядзецца абмеркаванне лёсу кожнай з іх, адшукваюцца сродкі на аднаўленне.

2005 год — знакавы, вельмі адказны ў плане ажыццяўлення нашых праграм. Мы будзем прымаць справядзачу перад Прэзідэнтам аб тым, што зроблена ўрадам за 5 гадоў па выкананні прынятых кіраўніком дзяржавы рашэнняў. Але работа па адраджэнні гістарычных каштоўнасцей будзе мець развіццё. Будзе працягвацца рэстаўрацыя помнікаў, распачата раней — гэта карпатлівая праца, шматгадовая, дзеля таго, каб кожны з іх не толькі атрымаў сваё гістарычнае аблічча, а і напоўніўся сэнсам. Мы перагледзілі і дапоўнілі Спіс аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. А гэта значыць, што з'явіцца новыя праекты, краіна будзе рухацца па шляху паступовага адраджэння каштоўнасцей і духоўнага нападнення гісторыка-культурнай спадчыны, якая засталася нам ад продкаў.

НА ЗДЫМКАХ: Наталля ГОЛУБЕВА; панарама Нясвіжа; у цэнтры будынак ратушы.

Пісьмо з Украіны

Няўжо наступнай будзе Беларусь?

Думаю, што чытачы "Голасу Радзімы" ва ўсіх 52 краінах свету ведаюць, што за "рэвалюцыя" адбывалася на працягу двух месяцаў ва Украіне і колькі мільёнаў долараў на яе правядзенне выдзеліў Вашынгтон аднаму з кандыдатаў, які ў рэшце рэшт з 23 студзеня стаў прэзідэнтам. Спадар Юшчанка адразу ж падтрымаў дзяржаўнага сакратара ЗША Кандалізу Райс, якая "закляміла" 6 дзяржаў свету як "фарпосты тыраніі", а менавіта Іран, Бірму, Кубу, Паўночную Карэю, Зімбабве і ... Беларусь. Ва "Украінскай правдзі" 25 студзеня 2005 года было змешчана наступнае яго выказванне: "Беларусь пры існуючай уладзе сур'езна ўскладняе перспектыву адносін" (так ён гаварыў на прэсканферэнцыі ў Радзе Еўропы ў Страсбургу. На ёй жа ён сказаў, што быў "шчаслівы, што на Майдане бачыў беларускі сцяг (праўда, не цыперашні дзяржаўны, а былы бел-чырвона-белы)". Спадар Юшчанка запэўніў, што ў беларускіх пытаннях "усім, хто садзейнічае дэмакратызацыі, я буду саюзнікам". Рускамоўны штотыднёвік Украіны "2000" з гэтай нагоды піша (цэцку ў арыгінале): "Очевидно, что такие высказывания о главе и государственном флаге соседней и дружественной нам — до последнего времени — Беларуси явно не вписываются в канон международных отношений. То, что позволено "революционеру", недопустимо в устах человека, занявшего высший государственный пост и обязанного по определению представлять в этом качестве интересы всей нации. Можно было бы надеяться, что у Александра Лукашенко достанет мудрости не спешить с выводами. Однако как он воспримет обещание Ющенко быть среди союзников, которые станут "оказывать содействие демократизации" Беларуси? И о каком "союзе" идёт речь? Этот вопрос не риторический, поскольку заявление Ющенко последовало сразу за заявлением госпожи Райс. Не отведена ли Киеву при поддержке США такая же роль в Беларуси, какая отводилась в Украине грузинскому опыту "организации революций"? У гэтым жа нумары штотыднёвіка (№4 ад 28.01 — 3.02.) змешчана яшчэ адна нататка на беларускую тэму: "Вашынгтон готавіцца свержнуць Лукашэнку".

Скажу шчыра, мне, як беларусу, вельмі прыкра было ўсё гэта чытаць і ... страшна! Чаму? А таму што ў Беларусі жывуць мае родныя і сваякі, сябры, проста нармальныя людзі, якія хочуць жыць па сваіх законах, законах Канстытуцыі Беларусі. Мы ў межы можам па-рознаму па нейкіх вядомых адным нам прычынах успрымаць Прэзідэнта Беларусі Лукашэнку, але мы любім нашу гістарычную Бацькаўшчыну, імя якой — БЕЛАРУСЬ! І хто тым судзіць, што "кляймо" нашу Беларусь? Хто ім гэта дазволіў? Я не думаю, што толькі беларускі народ павінен вырашаць долю сваёй краіны, свайго Прэзідэнта на рэферэндумах, выбарах. Пакуль што мае сваякі не скардзяцца на сваё жыццё ў Беларусі, і я веру ім, а не нейкай там заакіянскай Кандалізе Райс, якая ў Беларусі ніколі і не была!

2005 год для беларусаў свету будзе годам новай сустрэчы з Бацькаўшчынай: у ліпені адбудзецца чацвёрты з'езд МГА "Бацькаўшчына". Лічу, беларусам варта, дзе б мы ні жылі, прыехаць у Мінск і на свае вочы ўбачыць, што Беларусь — ніякі не "фарпост тыраніі", а вольная і незалежная краіна, якой саюз з Расіяй не пагражае стратай суверэнітэту, свайго дзяржаўнасці.

P.S. Даўно ўжо на старонках агульнай беларускай газеты "Голас Радзімы" не праводзілася дыскусій па набалелых пытаннях. А паддаскуціраваць, як бачым, ёсць аб чым!

Пятрусь КАПЧЫК,
сэбар Вялікай Рады МГА "ЗБС "Бацькаўшчына".

Меркаванне

Клуб некампетэнтных і несумленных

Вядомы расійскі палітолаг Глеб Паўлоўскі, які лічыцца адным з галоўных кансультантаў Крэмля, сказаў у інтэрв'ю сайту "Утро.ru": "Наогул, узнікае пытанне, ці могуць сёння ЗША або Еўрасаюз сфармуляваць рэальную праграму падтрымкі дэмакратыі на постсавецкай прасторы? Заявы, якія робяцца на афіцыйным узроўні, як правіла, носіць прапагандысцкі характар. Гэта проста рыторыка, прычым, небяспечная рыторыка. Возьмем, да прыкладу, Беларусь. Беларуская апазіцыя падобная на набор неформальных клубаў пры маскоўскім Доме культуры. Гэта вельмі малая група людзей або некампетэнтных, або тых, каго ў розны час адхілілі ад улады. На якой падставе іх можна разглядаць як дэмакратычную апазіцыю?"

З другога боку, гаворыць Паўлоўскі, ёсць улада, якая падтрымлівае бяспечнасць транзіту энерганосбітаў, ключавога для Еўрасаюза. Кабінет А.Лукашэнкі дасягнуў высокай ступені здольнасці дыржываваць значнамічнымі працэсамі ў інтэрэсах большасці насельніцтва. "І мы бачым не толькі па выбарах, але і па незалежных сацыялагічных апытаннях, што ён карыстаецца значнай папулярнасцю. Мы не бачым падстаў, каб імніцца да дэстабілізацыі існуючага стану рэчэй", — робіць вывад маскоўскі палітолаг.

Прэзідэнт Беларусі адказаў на пытанні "Русской Америки"

14 лютага Аляксандр Лукашэнка даў інтэрв'ю галоўнаму рэдактару газеты "Русская Америка" Аркадзію Мару. А напрыканцы мінулага года Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь быў удастоены звання "Лепшы палітычны дзеяч года" па рашэнні рэдакцыйнай калегіі штотыднёвіка "Русская Америка" і радыёстанцыі "Наш голас" (ЗША). Газета "Русская Америка", галоўным рэдактарам і выдаўцом якой з'яўляецца Аркадзь Мар, выходзіць у Нью-Йорку з 1997 года тыражом 18 000 экзэмпляраў. Аркадзь Мар — пісьменнік, які атрымаў прызнанне яшчэ ў часы СССР і выехаў у ЗША з Ташкента.

Важным дасягненнем Прэзідэнт лічыць тое, што беларускае кіраўніцтва зберагло эканоміку ад "крымінальнай раздачы". Негатыўны наступствы такога перадазлу ўласнасці можна бачыць на прыкладзе іншых постсавецкіх рэспублік.

Як заявіў кіраўнік дзяржавы, Беларусі патрэбны інвестыцыі, і перш за ўсё пад новую вытворчасць. "Хочаце працаваць у Беларусі — калі ласка, вась вам зямля. Мы ў любой частцы краіны можам даць інвестару не проста права будаваць, але і прадаць яму зямлю, і гэта будзе яго ўласнасць", — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Да кожнага прадпрыемства, якое мяркуюцца прыватызаваць, прымяняецца індывідуальны падыход, адзначаў Прэзідэнт. "Бо ўсё гэта належыць не мне. Гэта ствараў народ пасля вайны, калі было вельмі цяжка. Мы не супраць рыначных прынцыпаў, але падыходзім па-гаспадарску. Тое, што ў нас ёсць, павінна прыносіць пэўную выгаду нашаму народу", — заявіў беларускі лідэр.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў гатоўнасць прадаставіць усе неабходныя ўмовы для прыцягнення замежных капіталаўкладанняў у развіццё турызму. "Інвестыцыі ў гэту сферу нам надзвычай патрэбныя. У Беларусі не хапае сродкаў для хуткага ўзвядзення аб'ектаў турыстычнай інфраструктуры. Няхай прыходзяць, ствараюць гаспініцы, кемпінгі. Мы гатовы прадаставіць добрыя месцы, але толькі пры ўмове шчырага падыходу. Прышлі для развіцця турызму — займайцеся гэтым напрамкам. Каб не праварочваліся нейкія незаконныя схемы і не ствараліся ачагі напружанасці", — дадаў кіраўнік дзяржавы.

Важным фактам Аляксандр Лукашэнка лічыць тое, што наша рэспубліка практычна цалкам забяспечвае сваю харчовую бяспеку. Больш за 90 працэнтаў спажывецкіх прадуктаў у Беларусі — айчынным вытворчасці.

"Мы вырашылі захаваць сваё і пры гэтым не забаранялі імпорт. Мы змагаліся, канкурыравалі з ім і перамаглі. У нас усё натуральнае, і гэта сёння запатрабавана. Нашы людзі прывыклі давяраць айчынным вытворцу, яны разумеюць — калі штосьці не так, мы заўсёды з яго спагонім", — адзначаў кіраўнік дзяржавы.

Аднак асаблівае значэнне палітыкі ў Беларусі ў многім залежыць ад так званых чарнобыльскага аспекту. Бо штогод на пераадоленне наступстваў аварыі на ЧАЭС дзяржава аддае больш за 1 мільярд долараў ЗША.

"Для нас гэта вельмі шмат. Гэтыя сродкі з паветра не бяруцца, мы павінны зарабіць грошы і акумуліраваць іх. Чарнобыль — наша бяда. Не мы з'яўляемся прычынай гэтай трагедыі, але 80 працэнтаў бяды абрынулася на нашу тэрыторыю", — заявіў кіраўнік дзяржавы.

Беларусі ў якасці гуманітарнай дапамо-

гі для пераадолення наступстваў аварыі на ЧАЭС перш за ўсё неабходна медыцынскае абсталяванне, упэўнены Аляксандр Лукашэнка. "Для нас галоўнае — забяспечыць бальніцы сучасным медыцынскім абсталяваннем. Але такой дапамогі мы не атрымаваем", — падкрэсліў ён.

У час інтэрв'ю кіраўнік дзяржавы асоба адзначыў: "Лічу вялікім авансам даверу тое, што народ выбраў мяне. Я яму абавязаны. Часам маю палітыку называюць папулісцкай. Я не адмаўляюся: называйце, як заўгодна. Калі гэты папулізм па сваёй сутнасці звязаны з народам — так, гэта народная палітыка. І я буду праводзіць яе, чаго б мне гэта ні каштавала".

Была закранута і тэма, якая хвалюе ўсё амерыканскае грамадства, — амерыканская кампанія ў Іраку. На думку Аляксандра Лукашэнкі, эканоміка ЗША хутка адчуе на сабе негатыўны наступствы вайны ў Іраку. Велізарныя выдаткі ЗША ўжо не прыхавеш і друкаваннем грошай, лічыць кіраўнік дзяржавы.

У сваю чаргу, галоўны рэдактар газеты "Русская Америка" Аркадзь Мар прывёў такія звесткі: на сённяшні час дэфіцыт бюджэту ЗША складае каля трыльёна долараў.

Беларусь — цывілізаваная дзяржава, якая нармальна развіваецца, ніколі і нікому не стварае праблем, заявіў Аляксандр Лукашэнка. Тут няма ні міжнародных, ні міжканфесійных канфліктаў. "Усе жывуць як адзін народ, і ніхто ні на каго коса не глядзіць. У нас, дзякуй Богу, на зямлі мір і спакой", — сказаў беларускі лідэр.

Па яго словах, у мінулым годзе беларускае грамадзянства было прадастаўлена больш як 20 тысячамі чалавек пакінулі краіну толькі паўтары тысячы. Пры гэтым многія, у тым ліку выехаўшыя ў часы Савецкага Саюза, так і не прывыклі на новай радзіме.

"Перадайце, што мы іх чужымі не лічым. Іх няма за што асуджаць — у кожнага былі свае прычыны для выезду. Галоўнае, каб людзьмі не ставаліся... Няхай ведаюць, што іх тут чакаюць, тут іх зямля", — сказаў беларускі лідэр.

На заканчэнне Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: "Наш галоўны лозунг — моцная, квітнеючая Беларусь. Яе я бачу ў будучым такой, як зараз, — краінай, што дынамічна развіваецца па асноўных накірунках, якія мы вызначылі".

Па матэрыялах прэс-службы
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Сітуацыя

Труна з Багдада

Віктар Ёлкін, салдат арміі ЗША беларускага паходжання, загінуў пры баявым патруляванні Багдада ў канцы студзеня гэтага года. Труна з цела 24-гадовага Віктара Ёлкіна "спачыла" на германскай зямлі, у мястэчкі горадзе Ландау. Такім было жаданне родных.

У якасці блізкіх родных у асабістай справе ўказаны бацькі. Цяпер яны маюць права на аднаразовую — каля 12 тысяч долараў — кампенсацыю ў сувязі са смерцю сына. Далей ім павінны быць пералічаны ўсе выплаты, што належалі загінуўшаму салдату, у тым ліку і страхоўка. Нагадаем, з Беларусі мінчанін Віктар Ёлкін выехаў у 1998 годзе і пасяліўся ў Х'юстане (штат Тэхас). Спачатку працаваў мыйшчыкам посуду, а ў 2003-м завербаваўся ў армію.

Доўгі шлях да бацькавай магілы

Даўней тут ўзлятала зямля да нябёс,
А зараз грацітныя пліты.
Ніхто не зьярог асабісты
свой лёс,
Ўсе лёсы ў адзіны тут зліты...
Уладзімір ВЫСОЦКІ.

І праз 60 гадоў пасля вызвалення ад фашыскай навалы і Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне на беларускай зямлі не зараслі жалівыя сляды той вайны. Дасення вяртаюцца з нябыту ўсё новыя прозвішчы радавых і камандзіраў, якія загінулі тут.

Радавому 427 стралковага палка 192 стралковай дывізіі Іллі Міркітанава лёсам было накіравана застацца жывым у жорсткім змаганні з ворагам, каб загінуць чотым на трэці дзень паспяховай наступальнай аперацыі "Баграціён" (яна пачалася 23 чэрвеня 1944 года).

Гэта быў сталы чалавек, бацька чатырох дзяцей. "Ягадка мая!" — развітваўся ён з самай малодшай дачкой Тоняй, калі пачалася вайна, ласкава звяртаўся да дзяцей і жонкі ў лістах з фронту. Сталася так, што апошні ліст ад яго сям'я атрымала пасля "пахаронкі" і чакала яшчэ два гады, але пуду не адбылося.

Сын, Уладзімір Міркітанаў, прафесар, доктар тэхнічных навук, да апошніх гадоў, калі працаваў намеснікам кіраўніка Арэнбургскай вобласці Расійскай Федэрацыі, вёў пошукі месца пахавання свайго бацькі. Як добры сябар па сумеснай навуковай працы, я быў у курсе яго шматгадовых пошукаў. Яны аказаліся незвычайнымі, таму што назва населенага пункта і раёна баявых дзеянняў у атрыманых з фронту документах былі запісаны ў скажоным выглядзе.

Падобная сітуацыя была мне знаёма: мой бацька таксама загінуў пад Сталінградам у 1942 годзе, і, каб адшукаць месца яго пахавання, мне давялося шмат напрацаваць у Цэнтральным архіве горада Падольска, не раз пабываць на месцы, дзе ішоў яго апошні бой. А свой баявы шлях мой бацька пачынаў па супадзенню абставін якраз у горадзе Арэнбургу, што падалося мне сімвалічным. Так атрымалі мною досвед спатрэбіўся яшчэ раз — я ўзяўся дапамагчы сябру. Аналіз сучасных назваў населеных пунктаў дазволіў звязіць геаграфію пошукаў да Дубровенскага і Аршанскага раёнаў. Дапамогу аказалі кнігі з серыі дакументальных хронік "Памяць", дзе змешчаны спісы людзей, што загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны, — воінаў Чырвонай Арміі і партызан, падпольшчыкаў.

Стала вядома, што ў гэтай мясцовасці ў 1943-1944 гадах у складзе 31-й арміі змагалася за вызваленне Беларусі 192-я стралковая дывізія. Менавіта тая, у якой служыў Ілья Іванавіч Міркітанаў 1907 года нараджэння, ураджэнец Арэнбургскай вобласці, радавы. Пра баі ў Аршанскім накірунку палкаводцы і ваенныя гісторыкі пішучы вельмі скупа, бо яны лічацца няўдалымі.

Схематичная карта маршруту варажых абароны і вызвалення Оршы 31-й арміяй.

Вярхоўнае камандаванне пасля вызвалення Смаленска паставіла задачу праз месяц вызваліць Оршу і Магілёў, але нямецкія войскі мелі дастаткова часу, каб арганізаваць на гэтым накірунку моцную абарону на рубяжы рэк Мярэя і Проня — прытокаў Дняпра. Гэта быў так званы нямецкі "Усходні вал", які закрываў

Да чэрвеня 1944 года савецкія войскі скавалі на гэтым напрамку значныя варажыя сілы і сродкі, трымалі ворага ў пастаянным напружанні баямі мясцовага значэння. Памяць пра загінуўшых зараз захоўваюць вайсковыя мемарыялы ў вёсках Рыленкі, дзе пахавана 10 тысяч радавых і камандзіраў, у вёсцы Пятрыкі (5 тысяч

шлях у цэнтральныя раёны Беларусі. Першая яго паласа з дзюх-трох пазіцый мела глыбіню ад 3 да 7 кіламетраў, на кожнай з гэтых пазіцый былі па 2-3 супрацьтанкавыя мінныя палі, у лясах — мініраваныя заваламі. Жалезабетонныя доты і дрэва-земляныя дзоты перакрывалі мнагаслойным агнём усе падступы.

Баявыя дзеянні за выхад да Дняпра і далей на Оршу мелі выключна жорсткі характар. Як сведчаць іх удзельнікі, кожны кіламетр даваўся цаной вялікай крыві. Мноства трупам ляжала на палях, плавала ў рэках і азёрах. Гітлераўцы дайшлі да такога зверства, што з трупам складалі брустверы сваіх траншэй. Усё ж першая паласа варажых абароны была прарваная на глыбіню 4-6 кіламетраў. Некалькі разоў лініі варажых траншэй пераходзілі з рук у рукі. Падчас сакавіцкіх баёў толькі каля вёскі Пятрыкі, на поўнач ад дарогі Мінск-Масква, было знішчана больш за 700 гітлераўцаў, разбіта значная колькасць баявой тэхнікі. У выніку быў захоплены плацдарм на паўднёвым беразе Дняпра, асобныя дывізіі прасунуліся на 10-25 кіламетраў.

загінуўшых), а таксама ў брацкіх магілах іншых населеных пунктаў.

26 чэрвеня 1944 года, калі загінуў Ілья Міркітанаў, яго полк страціў 57 чалавек забітымі. Было гэта каля населенага пункта Кудзеўскі Засценак. З іх 17 чалавек — зусім маладыя людзі ўзростам да 22 гадоў, іншыя — больш сталыя, але не старэй за 45 гадоў. Рускія, беларусы, украінцы, казахі, узбеки...

Да пошукаў брацкага пахавання на месцы апошняга бою загінуўшых падключыліся следшукатчы з маладзёжна-пошукавай групы "Русічы", іх кіраўнік Рыгор Шарай — заўчч Аршанскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча будаўнікоў, мясцовыя жыхары. Агульным намаганнем устанавілі месца пахавання, а Аршанскі райваенкамат у

спісавы тэрміны загадаў на сродкі мясцовага бюджэту сучасны гранітны помнік з прозвішчамі загінуўшых воінаў 427 стралковага палка 192 стралковай дывізіі, якая за вызваленне Оршы атрымала ганаровае найменне — "Аршанская". Была ўзведзена таксама прыгожая агароджа на брацкую магілу. У канцы 2004 года на месцы пахавання адбыўся жалобны мітынг, у якім узялі ўдзел старшыня Аршанскага райвыканкама Уладзімір Адашкевіч, яго намеснік Уладзімір Хупкі, ваенны камісар палкоўнік Аляксандр Бакуновіч, старшыня сельсавета Ніна Мядзвецкая, члены групы "Русічы", старшыня Савета ветэранаў Аляксей Гаўруцікаў, мясцовыя школьнікі, жыхары навакольных вёсак. Прыехаў з Арэнбурга сын Іллі Міркітанава Уладзімір, дачка Антаніна Раманенка і ўнук Ігар Шабанаў з Масквы, а таксама сваяк Уладзімір Ананьёў з Мінска.

Выказаўшы падзяку ўсім, хто спрычыніўся да справы пошуку месца пахавання і ўвекавачэння памяці бацькі і яго баявых таварышаў, Уладзімір Міркітанаў сказаў: "Беларусь — краіна, якая

не перапісвае гісторыю Вялікай Айчыннай вайны і не аддае Перамогу ў чужыя рукі. Прысутнасць тут маладых людзей — гарантыя таго, што памяць пра гэту вайну і тых, хто загінуў на ёй, будзе вечнай. З гэтай хвіліны вы ўсе — мае сябры". Дачка Іллі Міркітанава Антаніна Раманенка, не хаваючы слёз, звярнулася да прысутных: "Вы загаілі нашу душэўную рану, якая была адкрытай 60 гадоў".

На асвечаную святаром магілу родныя Міркітанава паклалі 60 чырвоных руж як сімвал памяці бацькі і ў гонар 60-годдзя Перамогі.

Уладзімір ЯЦКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: у час жалобнага мітынгу на месцы пахавання Іллі Міркітанава і яго баявых таварышаў.

Фота з архіва "Русічай".

Ідзе падрыхтоўка ваеннага парада да 60-годдзя Перамогі

Ва Узброеных Сілах Беларусі пачалася падрыхтоўка да ваеннага парада, прысвечанага 60-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

На першым этапе ў злучэннях і часцях будучы фарміравацца парадныя разлікі, пачнуць рыхтаваць ваенную тэхніку. У самім парадзе, які пройдзе ў Мінску, прымуць удзел ваеннаслужачыя Міністэрства абароны, пагранічных і ўнутраных войскаў, сучасная ваенная тэхніка — танкі, баявыя машыны пяхоты, знітна-ракетныя комплексы і, магчыма, самалёты ВПС. Міністэрства абароны прапануе правесці парад 8 мая.

Злёт былых партызанаў адбудзецца ў Пінску

Злёт былых партызанаў і падпольшчыкаў Беларусі і Расіі плануецца правесці ў красавіку гэтага года ў Пінску, прымеркаваўшы даную акцыю да святкавання 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Пра гэта паведаміў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь Аляксандр Блахін.

Па словах дыпламата, тэматыку падрыхтоўкі да юбілею Вялікай Перамогі не раз абмяркоўвалі прэзідэнты дзяржаў Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін, якія надаюць вельмі вялікае значэнне гэтай падзеі. У рамках мерапрыемстваў будзе арганізавана таксама акцыя "Эшалон Перамогі", шлях якога пройдзе па маршруце Брэст — Масква. Пасажырамі гістарычнага рэйса стануць ветэраны вайны дзюх дзяржаў.

Прадугледжана шмат сумесных мерапрыемстваў і па лініі ветэранскіх арганізацый. Ёсць план па падрыхтоўцы святкавання 60-й гадавіны Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, які распарадкаваны і прыняты Выканкамам Міжнароднага саюза грамадскіх аб'яднанняў ветэранаў Беларусі і Расіі. У ім асобная ўвага надаецца сувязям памежных абласцей, гарадоў-герояў — Мінска і Масквы, прывязанню ў парадак абеліскаў і мемарыялаў на магілах воінаў.

У рамках святкавання будзе ажыццяўляцца абмен дэлегацыямі грамадскасці, пройдуць акцыі, прысвечаныя гістарычным бітвам 1945 года. Не забыта і моладзь. У Брэсце ў пачатку мая адбудуцца Міжнародныя спартыўныя гульні, у якіх прымуць удзел юнакі і дзяўчаты з гарадоў-герояў Беларусі і Расіі.

Пакланіліся героям "Нармандыі — Нёман"

Напярэдадні 60-годдзя Перамогі ў Другой сусветнай вайне салетнік Пасольства Францыі ў Беларусі Філіп Сеньорэн і ваенны аташэ маёр Эрва Гайард наведлі адзіны ў Прыдзвінні помнік французскім лётчыкам палка "Нармандыя - Нёман". Ён знаходзіцца ў вёсцы Копці Віцебскага раёна. "Гэта нашага прыезду — ушанаваць подзвіг французскіх і савецкіх лётчыкаў, якія разам вызвалілі Віцебскую вобласць у гады Вялікай Айчыннай вайны. Гэты помнік з'яўляецца сімвалам памяці пра іх і дружбы нашых народаў. Таму я з асаблівым хваляваннем чытаю на ім імёны загінуўшых лётчыкаў, што ваявалі за беларускую зямлю", — заявіў на цырымоніі ўскладання кветак Філіп Сеньорэн.

Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

International TV Channel Belarus-TV Begins Broadcasting On-line

The international TV channel Belarus-TV began broadcasting on-line, informed the TV channel's producer center.

For the first time a Belarusian channel can be watched online on the site of the Belarusian TV and Radio Company - www.tvr.by. The producer center noted that to watch the channel you need Microsoft Windows Media Player 9.0 and higher. The access to Internet is to be no lower than 96 kbit/s.

Statistics

Main Trade Partner

The main trade partner of Belarus in 2004 was Russia with the Belarus-Russia trade turnover accounting for 58,5% of the total Belarusian trade turnover.

Among other countries Belarus was actively trading with were Germany (5,3% of the total trade turnover), Great Britain (4,1%), Poland (4%), Ukraine (3,6%), Netherlands (3,5%), Lithuania (1,8%), China and Italy (1,5% each), Latvia (1,4%).

According to the information given in the Ministry of Statistics and Analysis, Belarus exported \$6bln 463mln worth of products last year (an increase of 32%) and imported \$11bln 142,6mln worth of products (an increase of 19,4%). Supplies to Germany amounted to \$502,9mln (19,4% more), while the German import reached \$1bln 81mln (a 31,7% increase). Export to Great Britain reached \$1bln 147,6mln (a 22,3% growth), to Poland - \$728,8mln (67,8%).

According to the Ministry of Statistics and Analysis, Belarus supplied its goods to 142 states and bought products in 151 countries last year.

Humanitarian Project in Gomel Region

Belarus-Italy

On February 18-22, 2005 the head of the regional division of one of the largest Italian humanitarian organisations "LE GAMBIENTE" is on the visit to Belarus with the goal to officially present the humanitarian project "Modernisation of Polyclinic in the village of Kirov, Gomel Region".

The polyclinic will be equipped with the latest cancer diagnosing and curing machines, medicines, appliances and the necessary expendable materials. The Italian said is going to arrange training for Belarusian medical and technical personnel. The purchase of most medicines and appliances as well as training will be arranged on the territory of Belarus.

The cost of the project is 57,200. The project will be financed by the administration of the Italian Turin Province.

Italy is one of the major humanitarian partners of Belarus rendering assistance in the spheres of construction, modernisation of children's institutions and medical establishments for Chernobyl victims.

In 2004 over 27,000 Belarusian children participated in various rehabilitation programs in Italy.

Officially

All necessary conditions for attracting foreign investments in tourism development to be created in Belarus

"We need investments in this sphere as the republic does not have funds for rapid building facilities of the tourism infrastructure", the head of state noted.

"Let investors come and build hotels and camping centers. We are ready to give them good plots of land for this purpose but only if they work fairly. If you have come for tourism development - work in this field. Do not use any illegal schemes or create any trouble spots", the Belarusian leader added.

Priorities

EXPORT BOOSTING IS MAIN OBJECTIVE

Export boosting to Austria is the main objective in development of the Belarus-Austria relations, newly appointed Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Belarus to Austria and permanent representative of Belarus to international organizations (on concurrent) Alexander Sychev told.

Alexander Sychev has noted that the Belarusian embassy in Austria will focus on eliminating the negative balance in trade with this country.

Emphasis will also be placed on attraction of foreign investments and modern technologies in the Belarusian economy.

Interacting with OSCE Belarus will speak in favor of this organization to work in all directions - security, economy, ecology and humanitarian issues. As Alexander Sychev considers, Belarus intends to enhance initiatives connected with OSCE reforms and its role in the system of international relations.

The Belarusian embassy aims to intensify the interaction with the UN international organizations. First of all it will be the further cooperation with the International Atomic Energy Agency. At present Belarus is preparing a cooperation program with this organization.

As Alexander Sychev has underlined, issues on combating international crime will be of top priority for the Belarusian diplomatic mission.

On International Exhibition MILEX-2005

Over 70 Belarusian companies and enterprises will partake in the International Exhibition of Armaments and Material MILEX-2005 scheduled to take place in Minsk on May 17-20.

Kovrov Mechanical Engineering Plant, Machine Engineering Design Bureau, Murom Engineering Plant, Cable Industry Design Bureau, Barnaul Machine-tool Plant, "Military Parade" magazine.

They expect participants from Ukraine, Moldova, Poland, China, several Middle East and African countries.

Unlike previous exhibition the present one will give a demonstration of new armaments in action. Visitors will see battle capabilities of tanks and armoured personnel carriers modernised by the Belarusian defence companies at an army firing range. They also plan to demonstrate small arms and air bombing.

Foreign companies will be granted a possibility to demonstrate their products in action as well. Also MILEX-2005 will include an international scientific conference on military and technical issues related to defence and security issues as well as application of dual-use technologies.

The list includes the 140th Repair Plant, Belarusian State Information Technology and Radio Electronics University, Display Design Bureau, 558th Aircraft Repair Plant, 2566th Radio Warfare Repair Plant, BelOMO, Metal Technology Institute, Minotor-Service, Tetraedr, Agat, Ekran, Belfortex, Peleng, Minsk Tractor Plant.

Previous exhibition attracted over 130 enterprises from various countries, 13 foreign representative offices, and delegations from over 50 countries of the world.

The Russian State Enterprise Rosoboronexport will supervise the Russian exposition. Among other Russian participants there are the Defence Systems,

Belarus-online webcam 21.by

Actual

A Reliable Partner

Belarus-the USA

The state of relations between Belarus and the United States is far from ideal today because of both objective and subjective reasons. Belarus is interested in establishing good relations with the United States of America as a highly developed state with old democratic traditions and as one of the recognized leaders of today's world. Belarus is ready to rebuild the bilateral relations based on equality and mutual respect through an open and constructive dialogue and mutual compromising.

The first years of the diplomatic relations between Belarus and the United States resulted in the creation of a solid foundation for development of cooperation in political, economic, trade, and humanitarian spheres. Unfortunately, the implementation of the US "selective engagement" policy towards Belarus since the beginning of 1997 has hindered realization to the full of a great potential of the bilateral relations. The unsuccessful efforts of United States' government to "press" upon Belarus, cut it off the common European and world processes do not facilitate creating an atmosphere of trust and mutual understanding, and make it impossible to move forward the relations between the two countries.

Today's "coolness" in the relations between Belarus and the United States has mostly an artificial character. It is defined by old grievances and erroneous stereotypes, but not by insurmountable, principle divergences.

The development of events and the position of Belarus after the terrorist acts in the United States have shown that, notwithstanding today's state of the mutual relations, Belarus and the United States share the same values. We can find ways for developing mutual cooperation aimed at solving vital problems facing the peoples of our countries today.

Establishing good, stable relations with the United States is an important direction of the Belarus foreign policy. Belarus is ready to become a reliable partner of United States in the center of Europe.

www.mfa.gov.by

Vitebsk University Provides Scholarship for Tsunami Victim

Vitebsk State Medicine University granted a free of charge education for a student from Sri Lanka whose family perished in tsunami in South Asia in late 2004, stated the Rector of the University Alexander Kosinets.

The rector added, it was a unanimous decision of the University Council.

The natural disaster killed the student's father and brother, his mother is still in a grave condition.

The Rector informed, currently the university has about 550 foreign students.

Старонку падрыхтаваў
Барыс ЖУКАУ.

Вясельныя музыкі са Стахава

Сяло Стахава Столінскага раёна Брэсцкай вобласці нядаўна адзначыла сваё 500-годдзе. Размясцілася яно ў глыбіні Палесся, дзе продкі сучасных стахаўцаў адваявалі сабе ў балота зямлю для паселішча. Магчыма, аддаленасць ад райцэнтра або вялікія памеры сіла садзейнічалі таму, што жыўць тут людзі са сваімі радасцямі і бедамі па законах, завешчаных продкамі, захоўваюць традыцыі і звычкі.

былога засталася толькі маленькая частка. Але самая вялікая каштоўнасць сёння — гэта тое, што ў вёсцы захаваліся вясельныя музыканты. Часам іх запрашаюць іграць вяселлі не толькі ў іншыя вёскі раёна, але і ў суседнія раёны, бо гэта таленты ад Бога, якія імправізуюць падчас выканання традыцыйных мелодый, ствараюць урачысты або вясёлы настрой, ведаюць усе этапы абрадавых дзеяў і кіруюць усім ходам сямейных урачыстасцей не толькі на вяселлі, але і на хрэсьбінах, провадах у армію, юбіляях. "Тэтыя музыканты — сапраўдная наша нацыянальная каштоўнасць", — лічыць прафесар Назіна.

Рушліва апрацоўваюць зямлю, даглядаюць невялікую, па патрэбах, гаспадарку, прыстасаваўшыся да тых умоў, якія даруе ім прырода і сучасны лад жыцця. Урадзіла бульба — клопат, каб збыць, не ўрадзіла збожжа — шукай, на што і дзе купіць камбікорм, з чаго заробіць якую капейку. Заўсёды выручалі традыцыйныя рамёствы і промыслы. Адзін — добры бондар, другі — пачнік, трэці — пчаляр... Прадасі свае вырабы — можна прыкупіць нешта ў гаспадарку. Або грыбы ды ягады на кірмашы прадаць.

Аднак самымі багатымі людзьмі на сяле заўсёды лічыліся музыканты, нягледзячы на тое, што кожны ведае — "З музыкі гаспадар невялікі". У музыкантаў, якія ігралі вяселлі, заўсёды былі грошы, і адчувалі яны сабе незалежна ад капрызаў надвор'я і сабранага ўраджаю. Усе ведалі і павяжлі іх за талент. Яны былі

прадстаўнікамі сельскай абшчыны і праслаўлялі яе ў наваколлі, калі добра ігралі і запрашаліся ў іншыя вёскі.

Усё гэта пра сельскіх музыкантаў я ведала, і здавалася, што традыцыйныя музыкі ўжо адышлі ў гісторыю, саступіўшы месца спэціфічным самадзейным калектывам. Але некалькі гадоў таму пазнаёмілася з сапраўднымі вясельнымі музыкантамі, якія ў наш час іграюць вяселлі за грошы. Вясковыя музыкі — людзі прафесійныя, іх талент і праца заўсёды аплываліся, гэта натуральна. Але гэтыя — яшчэ і надзвычай таленавітыя, рушлівыя захавальнікі мясцовых інструментальных традыцый. Удалося засняць для Беларускага тэлебачання, як яны іграюць танцавальныя, вясельныя мелодыі, як у іх суправаджэнні ладзіцца традыцыйныя вясельныя абрады. А якія спявачкі ёсць у гэтай вёсцы! Чулі б вы іх спевы пад

скрыпку! Унікальныя архаічныя мелодыі жніва, вяселля, веснавых карагодаў і іншых каляндарных цыклаў. Увесь час хацелася вярнуцца ў Стахава, каб зафіксаваць больш матэрыялаў з музычнай спадчыны гэтага сяла. Нагода прадставілася ў канцы 2004 года, калі прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі этнамузыказнаўца Іна Назіна наладзіла экспедыцыю ў Стахава са сваімі студэнтамі. Мы мелі магчымасць не толькі параспытаваць музыкантаў і спявачак, але і прысутнічаць на вяселлі, якое яны абслугоўвалі.

Безумоўна, так, як даўней, калі спяваў увесь род і ладзілася мноства традыцыйных абрадаў, вяселлі зараз не спраўляюць. Ад

НА ЗДЫМКАХ: музыканты суправаджаюць вяселле; іграюць маладым; стахаўскія спявачкі разам з музыкантамі — скрыпачом Васілём БУЛЫГАМ, яго цёзкам гарманістам Васілём БУЛЫГАМ, "бубнярыкам" Васілём ГАРАГЛЯДАМ, Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

СЯКРАДКА

Арнаменты Падняпроўя

Унікальнае выданне

Да 25-годдзя з дня заснавання Веткаўскага музея народнай творчасці выдадзены ўнікальныя даведнікі.

У канцы 2004 года ў выдавецтве "Беларуская навука" выйшла ў свет кніга "Арнаменты Падняпроўя" (аўтар тэксту — дырэктар музея Галіна Нячаева і навуковы супрацоўнікі музея, рэдактар — Яўген Сахута). У яе ўвайшлі матэрыялы даследавання фондаў Веткаўскага музея, Гомельскага абласнога краязнаўчага музея і Чачэрскага гісторыка-этнаграфічнага музея, а таксама матэрыялы экспедыцый пад агульнай назвай "Па пляхах старажытных родаў", праведзеных супрацоўнікамі Веткаўскага музея ўздоўж рэк, праток, волакаў і невялікіх рэчак (міжрэчча Сожа-Бесядзі-Іпуні), па берагах якіх рассяляліся ў старажытнасці славянскія народы. У кнігу ўвайшлі, акрамя матэрыялаў даследавання, 795 унікальных фатаграфій, 35 табліц і карт, раней нідзе не апублікаваных, якія сведчаць пра тэкаўскія традыцыі жыхароў 134 населеных пунктаў паўднёва-ўсходняй Беларусі і памежжа.

Экспедыцыі, як і выданне кнігі, ажыццёўлены пры фінансавай дапамозе Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, міністэрстваў культуры і інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Народны каляндар

"Сакавік дрэвам сок пускае"

4 сакавіка — Дзедава пятніца перад Масленіцай, звычай памінання продкаў у праваслаўных. У католікаў — Казімір, прысвятак, пра які кажуць: "На Казімера зіма ўмерла" (20-21 сакавіка — веснавое раўнадзенства).

5 сакавіка — Дзедава субота або Масляныя дзяды.

3 7 па 13 сакавіка — Масленіца, Маслены тыдзень (у розных рэгіёнах называецца Сырны, Крывы, Пусты, Развіталыны). Раней елі толькі малочнае, наладжвалі гульні, гушчаліся на арэлях, каталіся з горака і на конях, дзяўчаты насілі хусткі з доўгімі махрамі — каб доўгі вырас лён, а хлопцам вешалі калодкі за тое, што яны не паспелі ажаніцца да Масленіцы (тыя адкупляліся гарэлкай і салодкім). У чацвер (яго называюць Крывы, Тлусты ў розных рэгіёнах) пяклі бліны і аладкі, давалі цяляткам, "каб былі гладкі", даглядалі жывёлу, аб'язджалі маладога бычка або жарэбчыка. Бабку-павітуху вазілі ўнукі, частавалі яе сялянкай — спецыяльнай рытуальнай стравай, зваранай з сухога сыру, масла і смятаны. У апошні дзень свята пачыналі гукаць вясну.

9-га — Янка ці Абертас: птушкі пачынаюць вяртацца з выраю, а мядзведзь паварочваецца ў бярлозе на другі бок.

10-га — 40 мучанікаў або Прыска — свята сустрэчы птушак у ка-

толікаў, а 12-га — Рыгор, прсывятак, пра які кажуць: "На святога Рыгора ідуць рэкі ў мора".

14-га — Аўдакей або Аўдоцця Вясноўка, "веснавы святок, пераступ года" (да 1583 года Новы год адзначалі 1 сакавіка па старым стылі).

17-га — Герасім Гракоўнік, дзень прылёту гракоў.

19-га — Зборавы субота — субота першага тыдня Вялікага посту.

22 сакавіка — Саракі. Лічылі, што прылятае 40 выраяў або 40 жаўранкаў. Вышыкалі з цеста 40 ігушчак, у некаторых мясцінах — 40 варэнікаў, 40 маленькіх піражкоў або галушак.

25 сакавіка — Рыгор, прсывятак у праваслаўных, пра які кажуць: "На Рыгора зіма ідзе ў мора". У католікаў — Дабравешчанне або Звеставанне, веснавое свята, калі загукалі вясну.

26 сакавіка пачынаюцца Міжблагавешчаны, перыяд ад 25 сакавіка па 7 красавіка паміж Дабравешчаннем у католікаў і Благавешчаннем у праваслаўных. Лічыцца, што ў гэты час прылятаюць буслы.

30 сакавіка — Аляксей Цёплы. У некаторых раёнах пачыналі сеяць авёс, лён, казалі: "Аляксей сохі чэшыць, хамуты строе". Перад сном дзяўчаты гадалі пра будучае замужжа.

Паводле "Беларускага народнага каляндара" Аляся Лозкі.

Спеўнік

Дзіцячы фальклор

Запісаў, падабраў і напеваў гэтыя песні прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры Алег АЛЯХНОВІЧ. Ён актыўна прапагандуе беларускую традыцыйную музычную спадчыну. Нядаўна ў выдавецтве "Беларусь" выйшла яго кніжка "Народная песня ў школе". Прапануем беларусам за мяжой некалькі твораў з гэтай кніжкі ў дапамозу пры вывучэнні беларускай мовы.

"Ладу, ладу, ладкі"

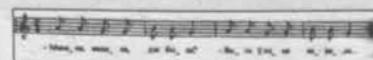

— Ладу, ладу, ладкі,
А дзе былі? — У бакі.
— А што елі? — Кашку.
— А што пілі? — Бражку.

Бабулька казала,
Як нас частавала:
— Прыхадзіце часцей,
Пачастую ляпей!

Дам вам сыракавапкі,
Бярозавай кашкі,
Піражкоў у маку
І розных прысмакаў.

"Мышка, мышка"

— Мышка, мышка, дзе была?
— Была ў пана караля.

— Што рабіла? — Лыжкі мыла.
— А што дала? — Кусок сала.
— Дзе паклала? — Пад лаўкаю.
— Чым накрыла? — Халюкаю.
— Дзе падзела? — Кошка з'ела.

"Кую, кую ножку"

Кую, кую ножку, паеду
ў дарожку.
Дарожка крывая, кабылка сляпяя.
Еду, еду, ніяк не даеду,
За чатыры мілі кабылку ўмарылі.
Кую, кую ножку, паеду ў дарожку.
Запрагу барана, паеду да пана.
Скоранька паеду, каб паспець
к абеда,

Пан дасць піражочык і сыру
кусочак.

Выцінанка

Урок II

Гісторыя і географія. Як лічаць даследчыкі традыцыйнай культуры, мастацтва выразання з паперы прыйшло на Беларусь з Еўропы праз Блізкі Усход. Паводле пісьмовых крыніц, мастацтва выразання з паперы ўзнікла ў Кітаі ў VII — XII стст. Кітайскія майстры не выразалі ўзоры, а выбівалі іх своеасаблівымі штампамі-клеймамі. Штэмпамі былі розных памераў і формы. З іх дапамогай майстры стваралі прыгожыя графічныя вобразы, пераўтвараючы аksamітную паверхню тонкай рысавай паперы ў набор рысачак і фактур. Вобразы чэрпаліся з кітайскай міфалогіі: драконы, карпы, фігуркі герояў і воінаў. Выстрыганне з паперы лічылася справай сямейнай, сакрэты майстэрства перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Сёння ў Кітаі існуюць цэлыя дынастыі выцінанчыкаў.

У VIII ст. папярковыя выразкі з'яўляюцца ў Персіі, а ў XV ст. трапляюцца ў Еўропу праз Турцыю. Перад тым як папера атрыма-ла шырокае распаўсюджанне, яна з'яўлялася даволі каштоўным матэрыялам і не была даступнай шырокім слоям грамадства. Выразаннем сілустаў з паперы займаліся вядомыя мастакі (Джордэр, Рубенс), захапляліся асобныя арыстакраты аж да пачатку XX ст. Дамы, ідучы ўслед за модай, імкнуліся мець творы сілустнага характару ў сваіх альбомах. Гэта былі партрэты сяброў і знакамітых людзей, сюжэтныя кампазіцыі. На аснове сілустнага выразання з паперы ўзнікла цэлая плынь у мастацтве афармлення кніг, плакатаў. Сёння ў нас такія сілустныя кампазіцыі асацыіруюцца з вобразамі эпохі Рамантызму ў Еўропе.

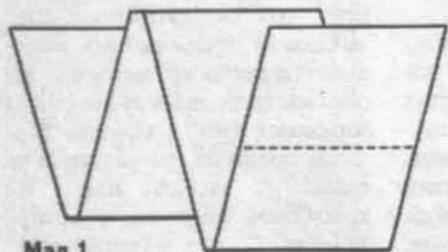
Аднак выразаннем сілустаў захапляліся і захапляюцца і за межамі Еўрапейскага кантынента. Кампазіцыі падобнага тыпу распаўсюджаны ў краінах Паўднёвай Амерыкі, Японіі і інш. Яны адрозніваюцца рэалістычнасцю вобразаў і малой ступенню стылізацыі. Выконваліся часцей пры дапамозе вострых разоў, ножыкаў.

Аднак традыцыйная народная выцінанка — з'ява унікальная. Яна адрозніваецца ад мастацтва сілуста тым, што займаліся ёю часцей простыя людзі, зразумела, што і вобразы выцінанкі цалкам адпавядаюць традыцыйнай міфалагічнай свядомасці, а найбольш распаўсюджаны тып кампазіцый вырабаў народных умельцаў — сіметрыя — уласцівы і іншым відам народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Сёння мы разгледзім вырабы рапортнай сістэмы, так званыя "карункі". Такія творы найчасцей можна сустрэць у беларускай хаце на палічках, вокнах і інш.

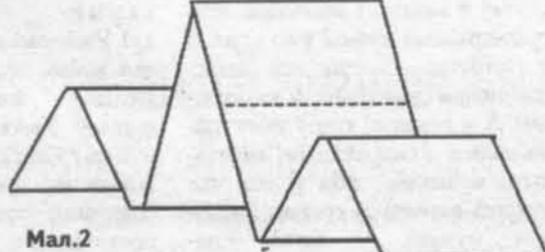
Для выразання карункаў нам спатрэбіцца доўгая палоска паперы, роўная даўжыні палічкі ці шырыні

акна, якое мы хочам аздобіць. Палоска складваецца гармонікам. Але, каб гармонік атрымаўся роўным, прапануем наступны метады складвання: спачатку скласці палоску папалам, пасля вольныя зрэзы загнуць у супрацьлеглы бакі. Атрымаецца фігура ў выглядзе W (мал.1).

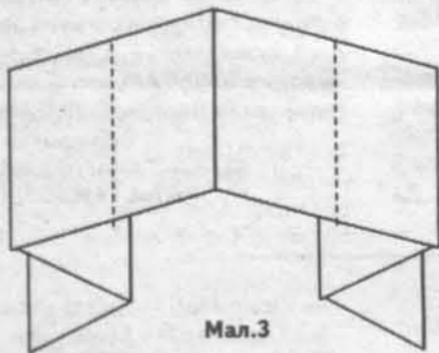
Мал.1

Бакавыя часткі з вольнымі зрэзамі адагнуць яшчэ раз па лініі сярэдзіны. Атрымаецца фігура, як на мал.2.

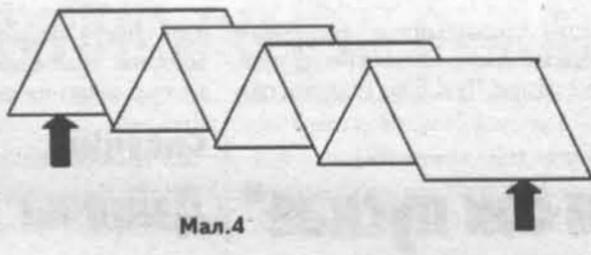
Мал.2

Каб зрабіць наш "гармонік" прыгодным для вы-разання, мяняем накірунак цэнтральнага згібу (мал.3) — і сама папера падкажа, як зрабіць два наступныя перагібы. У выніку маем "гармонік" з 8 роўных частак (мал.4).

Мал.3

Пры выразанні заўважайце, з якога боку знаходзіцца зрэз (на мал.4 ён паказаны стрэлкай). Гэта акажацца істотным, калі мы хочам мець аку-

Мал.4

ратныя краі карункаў. Узор для выразання можна запазычыць у плеценых карункаў. Прапануем узор пад назвай "павучкі" (мал.5)

Мал.5

Напярэдадні вясны прапануем яшчэ адзін тып карункавай выцінанкі — "карагод". Такія выцінанкі

вельмі падабаюцца дзецям. Тут адным рухам можна выказаць адразу некалькі фігурак (мал.6)

Мал.6

На мал.7 "ігушны карагод". Стрэлка паказвае на размяшчэнне зрэзаў

Мал.7

Наталля СУХАЯ, кіраўнік секцыі выцінанкі Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Урокі Дзеда Усёведа

Добры дзень, мае дарагія!
Сёння прапаную ўрок: ЗІМОВЫ ЛЕС

Зіхаценне — сіяніе, сверканіе; блистаніе.

Зіхатлівыя сняжынкі — сверкаюшыя, сіяюшыя снежынкі.

Разлапістая яліна — разлапістая ель.

Сляды на снезе — следы на снегу.

Волкасьць (разм.) — влжност, сырост.

Волкі снег — влжнны, сырой, мокрый.

Снег пад нагамі рыпць — снег пад нагамі скрыпят.

Некрануты снег — нетро-нуты снег.

Гурба, сумёт — сутроб.

Раставаць — таяць.

Адліга — оттепель.

Спячка — спячка.

Пыса (пысачка), мыса (мысачка), морда (мордачка ў жы-вёл, звяроў) — морда (мордочка).

Мяне апанаваў страх — меня охватил (обуял, объял) страх.

Мядзведзь — медведь.

Медзведзяня, медзведзяні (родны склон — медзведзяняці) — медве-жонок.

Ліса — лиса.

Лісяня, лісяні — лисёнок.

Лось, ласіха, (разм. сахаты) — лось, лосиха.

Ласяня, ласяні — лосёнок.

Заяц — заяц.

Зайчаныя, зайчанё — зайчонок.

Даўгавухі — длинноухий.

Зубр — зубр.

Зубраня, зубранё — зубрёнок.

Воўк — волк.

Ваўчаныя, ваўчанё — волчёнок.

Вавёрка — белка.

Ваверчаныя, ваверчанё, ваверчаныя-ты — бельчонок, бельчата.

Казуля — косуля.

Дзік — дикий кабан.

Вожык — ёж.

Вуж — уж.

Змяя — змея.

Драпежнік — хищник.

Кішчоры — когти.

Пер'е — перья.

Насякомыя — насекомые.

Птушкі — птицы.

Птушанята — птенцы.

Дзюба — клюв.

Гняздо, гнёзды — гнездо, гнёзда.

Амялушка — свиристель.

Чачотка — чечётка.

Пуначка — пуночка.

Шчур — щур.

Крыжадзюб — клёст.

Снягір, гіль — снегирь.

Сініца — синица.

Сарака — сорока.

Варона — ворона.

Крумкач, груган — ворон.

Два гнязды, пяць гнёздаў — два гнязда, пять гнёзд.

Сава — сова.

Пугач — филин.

Дзядзел — дятел.

Цепярук — тетерев.

Каршун — ястреб.

Прачытайце і запомніце гэтыя словы і выразы. Паспрабуйце скласці невялічкае апавяданне на тэму "Зімовы лес".

А вось якое цудоўнае апавя-данне на гэту тэму напісаў Васіль Гурскі.

СІНІЧКІ І ВАВЁРАЧКА

Вечарам была адліга, ішоў дождж, а ноччу раптоўна змяніўся вецер, пахалада-ла. Мароз мацнеў з кожнай гадзінай, і мок-ры снег зверху зацвярдзеў. Дрэвы абле-дзянелі, ствалы і галінкі заблішчалі, як шкло.

Раніцай прачнулася сямейка сінічак, дачакалася сонца і паляцела шукаць ежу. Але ні кузуркі пад карой, ні дробнага зяр-нятка пустазелля пад снегам не знайшлі.

Хоць плач ад гора.

Забывалі сінічкі, сум-ныя, нізка апусцілі галоўкі. — Ляціце да мяне, — паклікаў сінічак лось, які абрываў ігліцу з кустоў ядлоўцу. — Снедайце са мной, — макнула казу-ля і сарвала з асіны тонкую галінку. — Частуйцеся маім далікатэсам, — запрасіў дзік і вырыў лычам з-пад снегу некалькі мёрзлых бульбін.

Сінічкі толькі галоўкамі махалі — не наша, маўляў, гэта ежа. Не ведалі гарот-ных птушкі, які дзе знайсці што-небудзь на сніданак. І зноў адправіліся на пошук. Агледзелі на паліне бур'ян, абшарылі стары пень — пуста. Стаміліся і селі пад елкай адпачываць.

І тут на іх пасыпаліся карычневыя лускавінкі. Зірнулі сінічкі ўгору і ўбачылі вавёрчку, якая трымала ў лапках яло-вую шышку.

Адна сінічка зацінькала: — Шаноўная вавёрчка! Можна, ты падзелішся з намі сваім сніданкам? — Падзялюся, — цокнула вавёрчка і выпус-ціла шышку з лапак, — бярыце, ешце на здароўе!

Сінічкі схапілі шышку, дзяўбл яе, ка-чалі па снезе, але дастаць зярняткі з-пад лускавінак не змоглі. І зацінькалі жаласлі-ва:

— Нічога ў нас не атрымаецца, ва-вёрчка. Раскажы, як ты дастаеш зяр-няткі.

— Зубкамі адгрызаю лускавінкі, вы-цягаю зярняткі.

— Зубкамі? — здзівіліся сінічкі. — У нас жа зубак няма.

— Бедныя сінічкі, паспачувала вавё-рчка. — Цяжка жыць без зубак. Ды і бядуіце. Я вам дапамогу: сама буду да-ставаць зярняткі, а вы толькі збірайце іх.

Вавёрчка ўзяла шышку, і тая, як круцёлка, замільгала ў яе лапках. Ва ўсе бакі веерам разляталіся лускавінкі, кру-жыліся ў паветры, а зярняткі адно за ад-ным падалі на цвёрдую скарынку снегу. Сінічкі скокалі вакол елкі, збіралі зярнят-кі і глыталі іх. Не агледзеліся, як наеліся ўволю.

— Хоціць, вавёрчка, хоціць, — заці-нькалі яны весела. — Дзякуй табе за шчодрое частаванне!

І хорам заспявалі песенку, у якой хвалілі добрую вавёрчку.

***

СНЯЖЫНКІ-СМЯШЫНКІ
Поўнай жменню на Зінку
Сыпануў дубок сняжынкі:
Не сякучкі-халадзінкі,
Не пяхучкі-маразінкі,
А вясёлыя смяшынкі.
— Ха-ха-ха, — смяецца Зінка
і сама трасе галінкі.

(Іван МУРАВЕЙКА)
ЗАГАДКІ

Якія птушкі прылятаюць у Бе-ларусь зімаваць?

(... догеражчуды адб'іт' аднонаго адналіччю)

Якая птушка выводзіць сваіх ігушанят зімой?

(... догеражчуды)

Да новых сустрэч! Ваш Дзед УСЁВЕД.
Падрыхтавала
Святлана КАРПУЧОК.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №41

Наша анкета

Напярэдадні Новага года ў "Кантактах і дыялогах" была апублікавана анкета. Напярэдадні, што ў ёй змешчаны чатыры пытанні:

1. Якія падзеі 2004 года, грамадскія і асабістыя, уяўляюцца вам найбольш яркімі і аптымістычнымі?
2. 2005 год — год чарговага кангрэсу асацыяцыі. Якім вы хацелі б яго бачыць? Які асабісты ўклад мяркуецца з вашага боку?
3. Якія рэальныя крокі вы ўяўляеце для абнаўлення і актывізацыі асацыяцыі?
4. Якія працы на беларусістыцы 2004 года засталіся незаўважанымі, недаацэненымі?

Ілга АПІНЕ (Рыга),
член-карэспандэнт
Латвійскай акадэміі навук.

1. У нас вялікая колькасць новага сацыялагічна пацверджанага матэрыялу пра этнічнае адраджэнне беларусаў Латвіі ў апошні час. Нядаўна адбылася цікавая канферэнцыя пра латышка-беларускі культурны дыялог. Прыехалі госці з Мінска. Асабліва спадабалася выступленне І.Клімава (пра балтызм у беларускай мове).

Яшчэ навіна: вядуцца перамовы аб перакладзе на латышскую мову кнігі вашага вучонага Уладзіміра Тугая, сябра асацыяцыі, пра латышоў у Беларусі. Я вельмі падтрымліваю яе. Наколькі памятаю, я атрымала яе дзякуючы асацыяцыі беларусістаў.

2. На кангрэс я пакідаю ранейшую заяўку (пра тое ж этнічнае адраджэнне).

Валянцін ГРЫЦКЕВІЧ (Санкт-Пецярбург),
доктар культуралогіі.

1. На вялікі жаль, аптымістычных падзей у 2004 годзе было мала. Больш песімістычных: згадваецца трагедыя ў Беслане. Прыходзяць у галаву словы Джона Дона: "І не пытайся, па кім б'е звон, бо ён б'е па табе".

І ў Латвіі памятаюць Быкава

На кафедры рускай літаратуры Даўгаўпілскага ўніверсітэта прайшоў семінар, прысвечаны Васілю Быкаву. Доклады пра творчасць пісьменніка прачыталі вучоныя Э.Мекш, І.Трафімаў, А.Немінучы, Г.Маркаў. Сваімі ўспамінамі аб суст-

рэчах з Васілём Уладзіміравічам падзяліўся паэт, сябар асацыяцыі С.Валодзька.

У семінары прынялі ўдзел студэнты Даўгаўпілскага ўніверсітэта, якія вучаюць беларускую мову і літаратуру.

Падрыхтавала Святлана КАРПУЧОК.

Да ведама

У буйнейшым аддзяленні культуралогіі і культурных сувязей суседніх народаў Міжнароднай акадэміі навук Еўразіі адбыліся перавыбары, у выніку якіх кіраўніком аддзялення стаў доктар мастацтвазнаўства прарэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Вадзім Яканюк, а вучоным сакратаром — доктар мастацтвазнаўства Вольга Дадзімава.

У выніку выбараў аддзяленне папоўнілася двума новымі правадзейнымі сябрамі акадэміі і трыма сябрамі-карэспандэнтамі.

20-24 чэрвеня 2005 года ў Інстытуце філалогіі Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі пройдзе XIV Міжнародная навуковая канферэнцыя "Мова і культура". Рабочыя мовы — украінская, руская, англійская. Навуковыя матэрыялы будуць апублікаваны ў аднайменным навуковым выданні.

Заяўкі прымаюцца да 15 мая. Аргкамітэт канферэнцыі: тэл./факс (+38 044) 238-64-47 (або 49); E-mail conf@graffiti.kiev.ua. Усе выдаткі аплачваюцца ўдзельнікамі.

Падрабязнасці

Беларуская тэматыка на з'ездзе славістаў у Бостане

Амерыканская асацыяцыя садзейнічанню славістычным даследаванням штогод ладзіць свае з'езды ў розных амерыканскіх або канадскіх гарадах. З аднаго боку, гэтыя імпрэзы маюць вельмі шырокую навуковую праграму: славісты з розных краін (але найперш з ЗША і Канады) прэзентуюць на гэтых форумах вынікі сваіх навуковых даследаванняў.

З другога, у час з'ездаў адбываюцца шматлікія рабочыя пасяджэнні розных "прыватных" славістычных арганізацый і аб'яднанняў. 4-7 снежня ў Бостане адбыўся чарговы 36-ы з'езд асацыяцыі, у якім бралі ўдзел і даследчыкі-беларусісты, у іх ліку аўтар нататкаў Сяргей ЗАПРУДСКІ, вучоны сакратар ГА "Маб".

Беларуская праблематыка выразна пераважала на пасяджэнні секцыі "Мова і грамадства ў Беларусі і Украіне". Абапіраючыся на вынікі сваіх ранейшых даследаванняў, Барбара Торнквіст-Плева з Лундскага ўніверсітэта (Швецыя) падала даклад пра ролю мовы ў працэсе фарміравання беларускай нацыі. На думку даследчыцы, беларуская мова ніколі не была выразным маркерам беларускай ідэнтычнасці і выкарыстанне яе ў якасці аднаго з асноўных элементаў беларускай тэаснасці было памылковым як у гістарычным плане, так і ў дачыненні да сучаснасці.

Аўтар гэтых радкоў прадставіў даклад аб суадносінах суб'ектыўнай этнамоўнай жыццёвасці і ідэнтычнасці, падрыхтаваны на беларускім і ўкраінскім матэрыяле. Малады даследчык Ніклас Бернсанд з Лунда аналізаваў украінска-расійскую змешаную мову ("суржык") — так, як яна прадстаўлена ва ўкраінскім імпліцытным метамоўным дыскурсе.

На кангрэсе працавала спецыяльная секцыя, прысвечаная беларуска-журэйскім сувязям у XX стагоддзі (арганізавана канадскім аддзелам Беларускага інстытута навукі і мастацтва). Зінаіда Гімплевіч (універсітэт Ватэрлоо, Канада) прысвятіла свой даклад беларускім пісьменнікам журэйскага паходжання. Віталь Зайка (Інстытут журэйскіх даследаванняў, Нью-Йорк) у сваім дакладзе "Беларуска-журэйская нацыянальная ідэнтычнасць: зводныя сёстры?" разважаў

пра тыпалагічнае падабенства станаўлення беларускай і журэйскай свядомасці.

Усе даклады на секцыі "Мова і грамадства ў Беларусі і Украіне", таксама як і на секцыі "Беларуска-журэйскія дачыненні ў XX стагоддзі", выклікалі жывую дыскусію. Асабліваю ўвагу Ірыны Лысенкі (Карлетонскі ўніверсітэт, Канада) прыцягнуў даклад Б.Торнквіст-Плевы: на некалькіх прыкладах дыскусантка паказала, што роля мовы ў станаўленні беларусаў як нацыі папраўдзе была далёка не такой нязначнай, як гэта вынікае з даклада шведскай даследчыцы. Як відаць, праблема беларускай ідэнтычнасці прыцягвае ўсё большую ўвагу вучоных, што добра відаць на прыкладзе тэм, прадстаўленых на гэтым з'ездзе.

Акрамя дакладаў В.Зайкі, Б.Торнквіст-Плевы і аўтара гэтых радкоў, праблема беларускай ідэнтычнасці спецыяльна разглядалася ў выступленні Грыгорыя Іофе (Рэдфардскі ўніверсітэт, ЗША), які ў 2003 годзе надрукаваў тры артыкулы пра Беларусь у часопісе "Europe-Asia Studies", — ён прадставіў на з'ездзе даклад "Талаваломны выпадак: беларуская ідэнтычнасць".

Прыкметнае месца ў рамках пасяджэння "круглага стала" "Новыя напрамкі ў славянскай сацыялінгвістыцы" займала выступленне старшыні Паўночнаамерыканскай асацыяцыі беларусістаў з Гарвардскага ўніверсітэта, намесніка старшыні ГА "Маб" Курта Вулхайзера. Выкарыстоўваючы канцэп-

цыю "супольнасцей практыкі", якую ў апошнія гады плённа распрацоўвае Э. Венгер, на матэрыяле моўных інавацый беларускіх студэнтаў даследчык прааналізаваў моўную пабудову адраджэння. У час дыскусіі па гэтым дакладзе адным з дыскусантаў было заўважана, што паняцце "супольнасцей практыкі" можа быць паспяхова прыменена і ў працэсе распрацоўкі іншых сацыялінгвістычных напрамкаў, у прыватнасці, гендэрных даследаванняў.

Увечары 6 снежня адбылося штогадовае рабочае пасяджэнне Паўночнаамерыканскай асацыяцыі беларусістаў. З вуснаў старшыні асацыяцыі прагучала прыемная навіна аб прагрэсе ў арганізацыі гастроляў у ЗША акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа і сімпозіума ў Гарвардскім ўніверсітэце, прысвечанага мастацтву ў Беларусі.

Чарговы з'езд Амерыканскай асацыяцыі садзейнічанню славістычным даследаванням адбудзецца ў Солт-Лейк-Сіці.

НА ЗДЫМКУ: аўтар ля помніка Тадэвушу Касцюшку ў Бостане.

Сітуацыя

Не ў ладзе з журналісцкай этыкай

(Адкрыты ліст)

У сярэдзіне мінулага месяца да мяне прыйшла журналістка Галіна Жарко, якую я ведаў па дзвюх ранейшых прыстойных перадачах пра Уладзіміра Караткевіча, і прапанавала ўзяць у мяне інтэрв'ю для радыёстанцыі "Свабода" пра будучы IV Міжнародны кангрэс беларусістаў. Паколькі далёка не ўсе праблемы падрыхтоўкі да кангрэсу вырашаны, я адказаў, што ні слова пра яго гаварыць не буду, бо на цяперашнім этапе падрыхтоўкі гэта неэтапагодна. Тады спадарыня Жарко напрасіла мяне раскажаць пра саму асацыяцыю, яе сённяшні стан. На такім кампрамісным варыянце мы пагадзіліся.

Тэкст інтэрв'ю са мною ніхто не ўзадняў. Саму радыёперадачу, якая пайшла ў эфір 21 студзеня, я не чуў — проста не маю часу штосьці слухаць ці глядзець, бо падрыхтоўка да кангрэсу займае кожную вольную хвіліну. І якое ж было маё здзіўленне, калі ў нумары мінскай газеты "Belarus Today" за 25-31 студзеня пабачыў перадрукоўку (з сайта) таго самага інтэрв'ю пад загалоўкам "Правадзненне кангрэсу Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў — пад пагрозай". Кангрэсу быў прысвечаны і першы абзац тэксту, напісаны, напэракор дамоўленасці, з парушэннем

журналісцкай этыкі з той мэтай, каб з'явілася нешта "смажанае".

Сапраўды, цяпер няма Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Ф. Скарыны пры Міністэрстве адукацыі Беларусі, дзе наш юрыдычны адрас і частка маёмасці. І, вядома, гэта сёння ўскладняе падрыхтоўку. Але ж у выніку рэарганізацыі ўзнік Навукова-асветніцкі цэнтр Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Максіма Танка на чале з дэканам гістфака прафесарам Мікалаем Забайскім. З ім у ГА "Маб" працягваюцца адносіны. На пасяджэнні мы па-ранейшаму збіраемся на вуліцы Рэвалюцыйнай, 15. З педуніверсітэта на кангрэс паступіла 19 заявак (у тым ліку, з цэнтра 5), і мы спадзяёмся правесці пасяджэнні супадна, працягнуць (ужо накіраваны адпаведны ліст) тую дамову, якая была падпісана з колішнім дырэктарам цэнтра імя Ф. Скарыны. Так што сітуацыя і прасцей, і складаней, чым сказана ў тым адным уступным абзацы.

Куды больш памылак у тэксце газеты "Belarus Today". Пераклад рабіўся неахайна, асобай, якая не ведае праблематыкі. Беларусісты, спецыялісты ў галіне беларускамоўных даследаванняў, ператварыліся ў чыхіхсыці "экспертаў". Колькасць сяброў у Венгрыі павялічылася з 30 да

300. Мае словы пра тое, што ў асацыяцыі, як мы спадзяёмся (бо колькасць зменшылася), сёння каля 550 сяброў, перакручаны так, што нібыта яны ўсе... "прымуць удзел у кангрэсе". На самай справе на кангрэс пададзена каля 175 заявак...

Такіх недакладнасцей у перакладзе мноства. Але не гэта мяне асабліва здзівіла і абразіла, а завярстаны ў тэксце даўні здымак. На ім я прадстаўлены хворым, пасля пабіцця каля пад'езда ўласнага дома яшчэ ў 2003 годзе. "Ніколі я вас такім не бачыў. Вы нават без гальштука", — пазваніў мне заручэжны калега. "Паказаны там чалавечак увозіце не мае права ўзначальваць нейкую там міжнародную асацыяцыю", — у тон яму адказаў я. І прыйшоў да вываду, што публікацыя здымка ў суме з усімі скажэннямі маюць для мяне абразлівы і нават правакацыйны характар. Віны газеты не змяняе і тое, што здымак узяты з сайта byMedia.net. Гэтым сайту я таксама не даваў дазволу на такі здымак.

Пасля падліку маральных (і матэрыяльных) страт я пакідаю за сабой права перавесці іх у рублёвы эквівалент і звярнуцца з судовым іскам да газеты "Belarus Today" аб іх кампенсацыі.

Адам МАЛЬДЗІС.

Прэзентацыі

"Высакосны год" у стылі хоку...

Чарговы раз музей гасцінна прымаў паэтаў, прэзаікаў, навукоўцаў, аматараў беларускай паэзіі, дыпламатаў. Аўтар паэтычнага зборніка Уладзімір Сіўчыкаў — асоба шматбакая: паэт і прэзаік, перакладчык і драматург. А цяпер ён займаецца яшчэ і выдавецкай справай.

Паэзія — досыць інтымная справа. Кожны з нас выбірае сваё, асабістае, у кожнага адметны шлях да паэзіі. "Шляхетны стыль, — вызначаў асабістае зборніка аўтар прадмовы да яго вядомы паэт Леанід Дранько-Майсюк, — своеасаблівы календарны спытак, слоўнік памінальных, лірычна-прыватных дыярыуш, малюнічы дзённік".

Перад намі праходзяць асабістыя перажыванні аўтара, яго разважанні, успаміны, прыродныя з'явы, гістарычныя звесткі. На вокладцы — аўтар на фоне вядомага помніка архітэкт-

туры XV стагоддзя Сынковіцкай царквы: вось яны, нашы карані, нашы вытокі, наша спадчына. Сапраўды, нешта сваё, беларускае ўнёс Уладзімір Сіўчыкаў у традыцыйныя японскія формы:

Пралескі сумна
Палетак аглядаюць
Ля руін Крэва.

Усё на вечары-прэзентацыі было звязана з культурай Краіны ўзыходзячага сонца. Залу ўпрыгожвалі традыцыйныя папяровыя японскія жураўлікі, зробленыя дачкой Уладзіміра Сіўчыкава Хрысцінай. Гучала ўсходняя скрыпачная музыка. На століку, нібы ікебана, стаяла галінка сасны ў вазе. Дапаўняў гэты інтэр'ер беларускі керамічны збанок. Былі і традыцыйнае сакэ ў керамічных кубачках формы інь і янь (гэта мужчынскі і жаночы пачаткі, непарыўныя ў жыцці кожнага чалавека).

На вечарыне, што традыцый-

Сябар МАБа і беларускі пісьменнік Уладзімір Сіўчыкаў парадаваў чытачоў кнігай вершаў, у якой творча выкарыстаны, перанесены на беларускую глебу жанры японскай паэзіі хоку і танка. Прэзентацыя зборніка (а называецца ён "Высакосны год") адбылася ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры.

на і для Усходу, і для Захаду, вялікі размовы — паэтычна-філасофскія, сур'ёзна-навуковыя, жартоўна-сяброўскія. Сярод выступоўцаў былі вядомы беларусіст Вячаслаў Рагойша, аташэ Пасольства Японіі ў Рэспубліцы Беларусь Соічы Такахасі.

Хоку і танка Уладзіміра Сіўчыкава друкаваліся і раней: у газетах, часопісах, паэтычных зборніках. Але новая яго кніжка — першы асабісты зборнік аўтара ў новым накірунку. Да філасофскіх радкоў хочацца вяртацца зноў і зноў, каб узнавіць асабісты перажыванні, светаадчуванне. На кожнай старонцы зборніка — толькі адзін верш і вакол белага прастора: разважай, стварай уласнае.

Вольга ГУЛЕВА,
загадчык аддзела навуковай асветы музея.

НА ЗДЫМКУ: Уладзімір Сіўчыкаў (другі справа) з японскімі і беларускімі ўдзельнікамі вечарыны.

Ад нас адышлі

Браніслаў ПЛОТНІКАЎ

(15.12.1940 — 14.01.2005)

Пагасла свечка... Пайшоў з жыцця вялікі вучоны — доктар філалагічных навук, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі ў галіне навукі Браніслаў Аляксандравіч Плотнікаў. Пайшоў з жыцця Чалавек вялікай душы, Асоба. Мужчына, які спілла прымаў ушанаванні і годна пераносіў удары лёсу. У пяцігадовым узросце (нарадзіўся ён 15 снежня 1940 года ў Быхаве) застаўшыся без бацькоў, ён выхоўваўся ў Грудзінаўскім дзіцячым доме, што на Быхаўшчыне. Далей — дзевяць класаў сярэдняй школы, рамеснае вучылішча ў горадзе Азбесце Свядлоўскай вобласці, работа машыністам электравоза, вярчэння школа, служба ў Савецкай Арміі, з 1964 года — вучоба на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта. Нават простая канстатацыя біяграфічных звестак сведчыць пра мэтанакіраванасць, сілу волі маладога чалавека, які ў такіх складаных жыццёвых абставінах змог знайсці сябе і сваё прызначэнне на зямлі. Яго абаронцай стала філалогія, якой ён аддаў усё сваё жыццё. У час вучобы ў аспірантуры ён дагэту ўдзяў абараніў кандыдацкую дысертацыю (1971), а праз дзесяць год — доктарскую.

Ад агульнага, славянскага моваз-

наўства Браніслаў Аляксандравіч прыйшоў да мовазнаўства беларускага. Звыш трохсот навуковых прац, іх больш за трыццаць кніг самага рознага зместу і прызначэння, — далёка не ўся яго творчая спадчына.

Аднак не толькі кнігамі, артыкуламі, навуковымі дакладамі вымяраецца жыццё вучонага. Браніслаў Аляксандравіч быў сапраўдным беларускім інтэлігентам, прыроджаны талент якога раскрываўся ва ўсім: у дакладнасці, лаканічнасці слова, аналітычнасці думкі, у выключным педагагічным такце. Таленавіты ў навуцы, ён быў таленавіты ва ўсім: песня беларуская, песні славянскіх народаў у яго выкананні ўпрыгожвалі любую вечарыну.

Асобная старонка біяграфіі Браніслава Аляксандравіча — яго работа на пасадзе дэкана філалагічнага факультэта БДУ. Ён многа зрабіў як арганізатар навукі, сабраўшы вакол сябе шчырых прыхільнікаў нацыянальна армянтаванай адукацыі. Апошнія гады жыцця ён рэалізоўваў свой навукова-педагагічны патэнцыял, працуючы ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Браніслаў Аляксандравіч стварыў канцэптуальныя працы, прысвечаныя даследаванню беларускай мовы ў сістэме славянскіх моў, а таксама вывучэнню праблем фанетыкі, фаналогіі, марфалогіі; бадай, упершыню максімальна даступна і лагічна прывёў у сістэму самыя розныя пытанні, звязаныя з пяжасцямі правапісу беларускай мовы.

На сталым вучонага засталіся завершаныя і незавершаныя кнігі, навуковыя працы, якія мы яшчэ ўбачым, працягваем і перададзім нашчадкам як духоўны заповіт Вучонага, Грамадзяніна, Чалавека.

Уладзімір КАРОТКІ,
дацэнт Белдзяржуніверсітэта.

Анатоль ФЯДОСІК

(07.02.1926 — 18.01.2005)

На яго рабочым сталым застаўся недапісаным уступ да перавыдання чарговага тома з серыі "Беларуская народная творчасць"... Той серыі, што сталася гонарам усёй беларускай гуманістыкі, серыі, галоўным рэдактарам і адным з укладальнікаў якой Анатоль Сямёнавіч Фядосік з'яўляўся на працягу не аднаго дзесятка гадоў. Доктар філалагічных навук, прафесар, з 1967 года загадчык сектара, пасля — аддзела фальклору, вучоны сакратар, затым намеснік дырэктара Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

З імем Анатоля Сямёнавіча Фядосіка звязана цэлая эпоха айчынай фалькларыстыкі. Рушлівы збіральнік, ён значную ўвагу надаваў публікаванню народнай творчасці; уважлівы даследчык, ён пранікнёна і глыбока прааналізаваў гісторыю беларускай фалькларыстыкі ("Беларуская савецкая фалькларыстыка", 1987), прэзаічныя жанры беларускага фальклору ("Праблемы беларускай народнай сатыры", 1978), традыцыйную сямейную абраднасць ("Сямейна-абрадавая паэзія", 1997), фальклор Вялікай Айчынай вайны ("Барацьба і паэтычная творчасць палескіх партызан", 2000).

Гэтыя і многія іншыя кнігі А.Фядосіка ўвайшлі ў класічны

фонд беларускай фалькларыстыкі. Што вельмі істотна, Анатоль Сямёнавіч — сапраўдны Настаўнік. Пад яго кіраўніцтвам падрыхтавана і абаронена больш за 30 кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый.

Мы вучыліся ў Анатоля Сямёнавіча не толькі даследаваць і шанаваць фальклор — мы праходзілі школу Жыцця. Былы партызан, адважны абаронца Радзімы, што зведаў усе пяжасці ваеннага ліхалецця і пасляваенных часоў, А.Фядосік заставаўся для нас сапраўднай Асобай, грамадзянскай пазіцыяй яго выклікае самую шчырую павагу і захапленне. Ён быў сапраўдным сынам беларускай зямлі.

Таццяна ВАЛОДЗІНА,
кандыдат філалагічных навук,
супрацоўніца аддзела
фалькларыстыкі ІМЭФ НАНБ.

Натхняе
беларусаў і амерыканцаў

На пасяджэнні культурна-асветніцкага клуба "Спадчына" ў Доме літаратара адбылася прэзентацыя кнігі Анатоля Бярозкі "Выбранае". Гэта першае асобнае выданне на радзіме твораў знамага некалі ў Вільні, а цяпер у ЗША беларускага паэта.

Анатоль Бярозка, сапраўднае імя якога Мітрафан Смаршчок, у даваеннай Вільні разам з Максімам Танкам, Міхасём Машарам і іншымі калегамі па п'яру годна прадстаўляў літаратуру Заходняй Беларусі.

Лекар па прафесіі, і ў Другую сусветную вайну ён заставаўся верны свайму прафесійнаму абавязку: ратаваў хворых у Баранавічах. Як медык супраціўляўся вывазу моладзі ў Нямеччыну, за што і спазнаў рэпрэсіі акупантаў. У 1944 годзе быў арыштаваны гестапа і адпраўлены ў канцэнтрацыйны лагер Нордгаўзен.

Вызвалены з лагера саюзні-

камі, паэт выехаў за акіяны. Асталяваўся на жыццё ў ЗША, у штаце Мінесота, дзе да выхаду на пенсію практыкаваў у прыватнай клініцы мясцічка Мантысела. За высокі прафесіяналізм і чуючы адносіны да пацыентаў заваяваў павагу і ўдзячнасць жыхароў гарадка. 19 лютага 2005 года адзначыў на другой радзіме свой высокі юбілей — 90-годдзе.

Пра творчасць паэта-медыка з нагоды выхаду зборніка гаварылі даследчы заходняй літаратуры Арсень Ліс, літаратуразнавец Лідзія Савік, паэт Міхась Скобла і іншыя. З успамінамі пра свайго дзядзьку-паэта выступілі яго пляменніцкі настаўніцы: выкладчыца беларускай мовы Смалевіцкай гімназіі №1 Ніна Шахмудь і фізік

па прафесіі, інжынер Таццяна Каралёва.

Дэкламацыю твораў А.Бярозкі распачаў А.Ліс. Ён прачытаў на памяць апублікаваны ў заходнебеларускім часопісе "Заранка" (1929 №1) на той час пятнаццацігадовым М.Смаршчком верш "На шырокай Беларусі няхай песня паляціць". На юбіляра як на сапраўдны дзіямент айчынай паэзіі звярнуў увагу аўдыторыі Міхась Скобла, прадэкламаваўшы чатырохрадкоўе А.Бярозкі "Бліснула зор чарада". Выяўляючы моц і красу беларускага паэтычнага слова, прагучалі вершы А.Бярозкі ў выкананні маладых артыстаў А.Размахава, П.Гарадніцкага, С.Ражанскага, выхаванцаў рэжысёра Валерыя Мазынскага. Шчыра і ўзнёсла чыталі вершы паэта вучні Смалевіцкай гімназіі. Бард Пётр Русаў прапярэў створаную ім песню на словы А.Бярозкі.

Вечар вёў заснавальнік і старшыня клуба "Спадчына" Анатоль Белы.

Алесь ЛЕСАЎЧУК.
На рэпрадукцыі з кнігі:
медалі Анатоля Бярозкі.
Аўтар Аляксандр Фінскі.

"Голас Радзімы" 50!

Україна, Ізяслаў

"Голас" з Беларусі — самы гучны

Першага верасня 2003 года я пачаў наведваць 7 "Б" клас сярэдняй школы №1 горада Ізяслава Хмяльніцкай вобласці, зараз вучуся ў 8 класе. Мой бацька родам з Беларусі, але ўжо даўно жыве ва Украіне, таму размаўляе на ўкраінскай мове, як мама. У нашай школе працуе гурт беларускай культуры "Зорка Венера", якім кіруе выкладчык замежнай мовы (польскай і рускай) і літаратуры спадар Пятрусь Капчык. Калі ён першы раз прыйшоў на ўрок у 7 "Б" клас і пачаў маё прозвішча, то радасна сказаў: "Наш чалавек!" Я адразу не зразумеў, што ён меў на ўвазе, калі так гаварыў. Але на перапынку выкладчык падышоў да мяне і сказаў, што Станкевіч — беларускае прозвішча, і запытаўся: ці часам мой бацька не беларус. А калі пачаў, што беларус, то пацікавіўся, ці хачу я назаўваж занятакі гуртка беларускай культуры. Ну як я мог не пагадзіцца: я ж беларус!

І вось ужо другі год я маю магчымасць вучыць родную мову, знаёміцца з творами Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Пімена Панчанкі...

Увогуле спадар Пятрусь на кожным занятку беларускай літаратуры знаёміць нас з усё новымі і новымі паэтамі і пісьменнікамі. На апошнім занятку ён захапіў мяне вершамі свайго паэта-земляка з Пухавіцкага раёна Міншчыны Алеся Бачылы, і адзін з іх, які называецца "Радзіма мая дарагая", я нават вывучыў на памяць. Мне вельмі спадабалася адданасць паэта свайго Радзіме:

Радзіма мая дарагая,
Ты ў шчасці жаданым жыві:
Я сэрцам табе прысягаю
У шчырай сыноўняй любві...

Вялікую карысць у навучанні беларускай мове аказвае газета "Голас Радзімы", якую я ўпершыню пабачыў на занятках гуртка ў верасні 2003 года. Быў гэта №35 ад 28 жніўня. Вяршы, ён у мяне захоўваецца як гістарычная рэліквія — першая беларускамоўная газета ў маім жыцці! У ёй я з цікавасцю пабачыў (а зараз чытаю-перачытваю!) вандроўку з Яўгенам Казюлем "У Прылуці да Чапскага", артыкул Наталлі Русецкай "Сямейная муза князіні Францішкі" і вершы Уршўлі Радзівіл.

Газета "Голас Радзімы" зараз адуквае і майго бацьку: спадар Пятрусь дае кожны раз, калі атрымлівае бандэроль з Мінска, адзін асобнік газеты для нашай сям'і.

Зараз я вучу свайго бацьку-беларуса... беларускай мове. Ён здольны вучань, так што ўжо пачынае блытаць украінскія і беларускія словы. Я вельмі чакаю новы нумар газеты, таму што ў кожным можна прачытаць нешта цікавае і кожны нумар — гэта новая сустрэча з Беларуссю! Карысныя "Урокі Дзеда Усеведа", які ўся "Скарбонка". Зараз вось дапішу вам свой ліст і вазьмуся чытаць №3-4 за гэты год, які ўчора патрапіў да мяне, чыну... са "Скарбонкі", а потым вазьмуся за турыстычны атлас: "Белавешская пушча — непарушная сувязь стагоддзяў"... Ад усіх гурткоўцаў-чытачоў "Голасу Радзімы" віншую газету з 50-гадовым юбілеем! Зычым новых знаходак, новых здзяйсненняў на радасць і задавальненне беларусаў ва ўсім свеце!

Ігар СТАНКЕВІЧ,
сябар гурта "Зорка Венера".

Расія, Новасібірск

Беларускія калядкі ў Сібіры

Цэнтр імя Ефрасінні Полацкай уваходзіць у склад Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі, прэзідэнтам якой з'яўляецца наш суайчыннік, уладжэнец Брэсцкай вобласці Іван Панасюк, вядомы прадпрымальнік і дабрачынец. Ім пабудавана царква імя Е.Полацкай у Новасібірску. Сёння вакол Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра (БКАЦ) імя Е.Полацкай гуртуецца больш за трыццаць тысяч беларусаў.

Гэта беларускае аб'яднанне, дырэктарам якога з'яўляецца Аляксандр Лагуценка, а яго намеснікам Людміла Шчаслівенка, здабыло заслужаную навагу не толькі ў вобласці, але і за мяжой.

Летась у час правядзення Года культуры Беларусі ў Расіі новасібірскія беларусы прынялі актыўны ўдзел у трэцім рэгіянальным фестывалі беларускай культуры. Упершыню да гэтага нацыянальнага свята далучыліся вучні і настаўнікі дзіцячай музычнай школы №7 Новасібірска. Былі падрыхтаваны спецыяльныя канцэртныя нумары. Дзіцячы ансамбль скрыпачоў выконваў беларускія песні, а настаўнікі — беларускую кадрыль і іншыя творы. Паміж БКАЦ і музычнай школай №7 Новасібірска заключана пагадненне аб сумеснай культурна-асветніцкай і творчай дзейнасці па вывучэнні, развіцці і прапагандзе беларускай музычнай культуры. Кіраўніком ДМШ №7 з'яўляецца заслужаны работнік культуры Валерый Міцін. Цэнтр узяў на сябе абавязкі па забяспячэнні музычнай школы нотамаі, дыскамаі, фільмамаі беларускай тэматыкі, а таксама па аказанні метадычнай дапамогі ў вывучэнні беларускай традыцыйнай культуры. У сваю чаргу настаўнікі школы выказалі намер удзельнічаць у правядзенні нацыянальных беларускіх святаў, уключаць у свой рэпертуар беларускую музыку. У планах сумеснае выданне метадычнага зборніка папулярнай беларускай музыкі.

Так, дзякуючы намаганням кіраўнікоў БКАЦ імя Е.Полацкай у Новасібірску з'явілася яшчэ адна крынічка беларускай культуры. Калядныя сустрэчы ў Новасібірску пачаліся адкрыццём Міжнароднага фестывалю-конкурсу народнай культуры імя Івана Маланіна. У конкурсе, прысвечаным 60-годдзю Перамогі над фашызмам, які праходзіў у пачатку 2005 года, прыняў удзел ансамбль з Беларусі "Лірыца" /Гомельская філармонія, кіраўнік — Трафім Анціпаў/. Пасля конкурсу, у якім ансамбль "Лірыца" атрымаў Гран-пры, артысты прынялі ўдзел у свяце БКАЦ і далі кан-

цэрт для беларусаў-сібіракоў у гасціннай зале цэнтра. Назаўтра актыў БКАЦ разам з артыстамі "Лірыцы" ў суправаджэнні Ігара Саўко, саветніка аддзялення Пасольства Беларусі, адправіліся з падарункамі ў дзіцячы дом пасёлка Машкова (раён шматлі-

ка-га

празывання этнічных беларусаў). Дзеці радасна сустрэлі артыстаў, іх з'яўленне ў прывінцы —

вялікая рэдкасць. Пасля дэлегацыі накіравалася ў пасёлак Ташара, таксама пражывае шмат беларусаў.

Сэрцы ташарынцаў пакарыла віртуознае цымбалістка Алена Сочнева.

Беларускім выканаўцам быў прапанаваны напружаны рытм выступленняў і сустрэч. У Цэнтры імя Е.Полацкай прайшла творчая сустрэча ансамбляў "Лірыца" і "Белыя Росы" (Новасібірск). Аляксандр Фершалаў — кіраўнік "Белых Рос" — расказаў прысутным аб выступленнях на "Славянскім базары ў Віцебску" і ў Маскве на сумесным канцэрце з легендарным беларускім ансамблем "Сябры".

У Палацы чыгуначнікаў адбыўся заключны гала-канцэрт конкурсу І.Маланіна. У фінале выступіла і "Лірыца" са сваімі "вясковымі найгрышамі". На развітанне для гасцей Беларусі было запланавана наведванне лядовага экзатычнага гарадка. Празрыстыя русалкі, пеўні, горкі — усё гэта вельмі ўразіла гасцей сваімі памерамі.

Сюрпрызам стала скульптура са снегу — партызаны Беларусі ў валёнках з аўтаматамі ў руках, а побач снежны самалёт, які нібы ўзлятае ў неба. Гэты пуд стварылі нашы зямлякі Міхась Пракапенка і Сяргей Чайкоўскі з сяла Целуша Бабруйскага раёна.

Развітальная вячэра адбылася ў БКАЦ, дзе абменьваліся творчымі планамаі людзі, якім пры непасрэдным актыўным удзеле Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра імя Ефрасінні Полацкай і яго кіраўнікоў удалося зрабіць Каляды цудоўнай казкай для беларусаў Новасібірска і вобласці.

Па матэрыялах БКАЦ імя Е.Полацкай падрыхтавала
Наталля ТАКТАСУНАВА.

Песня для ўсіх

ВЕТЭРАНЫ

Славы Станіслава ВАЛОДЗЬКІ
Музыка Мікалай ЯЦКОВА

Еўропы геаграфію прайшлі —
Па рэках, гарадах, што вы
І сёння немаўляты цягнуць
Перабіраюць вашы медаль.

ПРЫПЕЎ:
З аднога боку свет
Дыханне разняволеных
Ізраненыя сэрцы ветэранаў
З другога боку гэтых медалёў.

Даўгі мы вам яшчэ не аддалі.

Апошні час ваш, Божа,
Вы як даўжэй жыліце,
Хай звоняць, граюць вашы
медаль.

ПРЫПЕЎ:
А перад імі, што касцямі
Каб мірна красаваць мы тут
Як каласы, галовы мы
А ў небе ззяюць зоркі-медаль.

ПРЫПЕЎ.

Україна, Львоў

Першая "пяцёрка"

Нашай абичыне споўнілася 5 гадоў. З гэтай нагоды 8 студзеня адбыўся справядна-выбарчы і ўрачысты сход. На такое значнае мерапрыемства быў запрошаны шэраг шанюўных гасцей.

Пасля адкрыцця сходу хор нашай абичыны выканаў гімн Рэспублікі Беларусь і гімн Украіны. Ад імя абласнага ўрада Львоўскай вобласці членаў абичыны павінаваў начальнік аддзела нацыянальнасцей і міграцыі Юрыў Грыянюк. Ён падкрэсліў вялікую ролю беларускай супольнасці ў жыцці Львоўшчыны. Адзначыў, што кіраўніцтва абичыны шмат зрабіла для ўмацавання добрых узаемаадносін паміж двума нашымі народамаі. Ён выказаў пажаданні прысутным беларусам, усёма беларускаму народу, які пасляхова будзе сваю незалежную дэмакратычную дзяржаву.

Потым са справядчай выступіў староста абичыны Сяргей Куткоў. У дакладзе адлюстраваны талькі асноўныя вынікі работы Савета абичыны за справядачны перыяд. А яны адчувальныя, і чытачы "Голасу Радзімы" знаёмыя з некаторымі з іх з нашых допісаў у газету. У прыватнасці за гэты час створаны калектывы мастацкай самадзейнасці, пра якія ведаюць і за межамі Львоўскай вобласці. Працуе надзельная школа, дзе дзіцяці вучаць беларускай мове, гісторыі Беларусі, краязнаўству, а таксама арганізавана паглыбленае вывучэнне англійскай мовы. Займаюцца з дзецьмаі настаўнікі, члены нашай абичыны.

Актыўны ўдзел у рабоце абичыны прымаюць намеснік старасты Васіль Капчык, члены Савета абичыны Валанціна Лабада, Святлана Інкана, Віялета Клянец, Святлана Рылік, Ірына Сімакова, Генадзь Хута, Людміла Чучвіч.

Выступоўцы гаварылі пра значныя поспехі Савета абичыны на чале са старостам і далі добрую ацэнку працы абичы-

ны. Прапанова пакінуць увесь склад на новы тэрмін была прынята адзінагалосна.
Валанцін СТРЫБУК.

Расія, Краснаярск

Натхніла Радзіма

Аднойчы я вам ужо пісаў, і ў газеце апублікавалі маё апавяданне "А Зорка заплакала..." Цікава было пабачыць твор на амаль невядомай мне мове продкаў.

Цяпер жа пасылаю сваю кнігу "Свет мой — Малиновка", якая нядаўна выйшла ў Краснаярску. Буду вельмі ўдзячна, калі вы прадставіце яе на старонках "Голасу Радзімы" і апублікуеце некаторыя з матэрыялаў. Няхай чытачы ведаюць, як асвойвалі Сібір беларусы і якія гэта былі выдатныя, працавітныя, таленавітыя і добрыя людзі.

Як крыўдна, што палітыкі нас раз'ядналі... Ад імя нашчадкаў сібірскіх беларусаў я шчыра жадаю поспехаў Прэзідэнту А. Лукашэнку, які прыкладае вялікія намаганні для ўз'яднання Беларусі і Расіі.

І яшчэ. Як добра было б выдаць "Свет мой — Малиновка" на беларускай мове. Але гэта, хутчэй, з галіны фантастыкі.

Генадзь ЛУГАВОЙ,
(Краснаярск).

Ад рэдакцыі. Шанюўны спадар Генадзь Лугавой, рэдакцыя ўдзячная за дасланую кнігу, спадзяёмся з часам пазнаёміць з ёю нашых чытачоў. У новым годзе зычым вам далейшых творчых поспехаў.

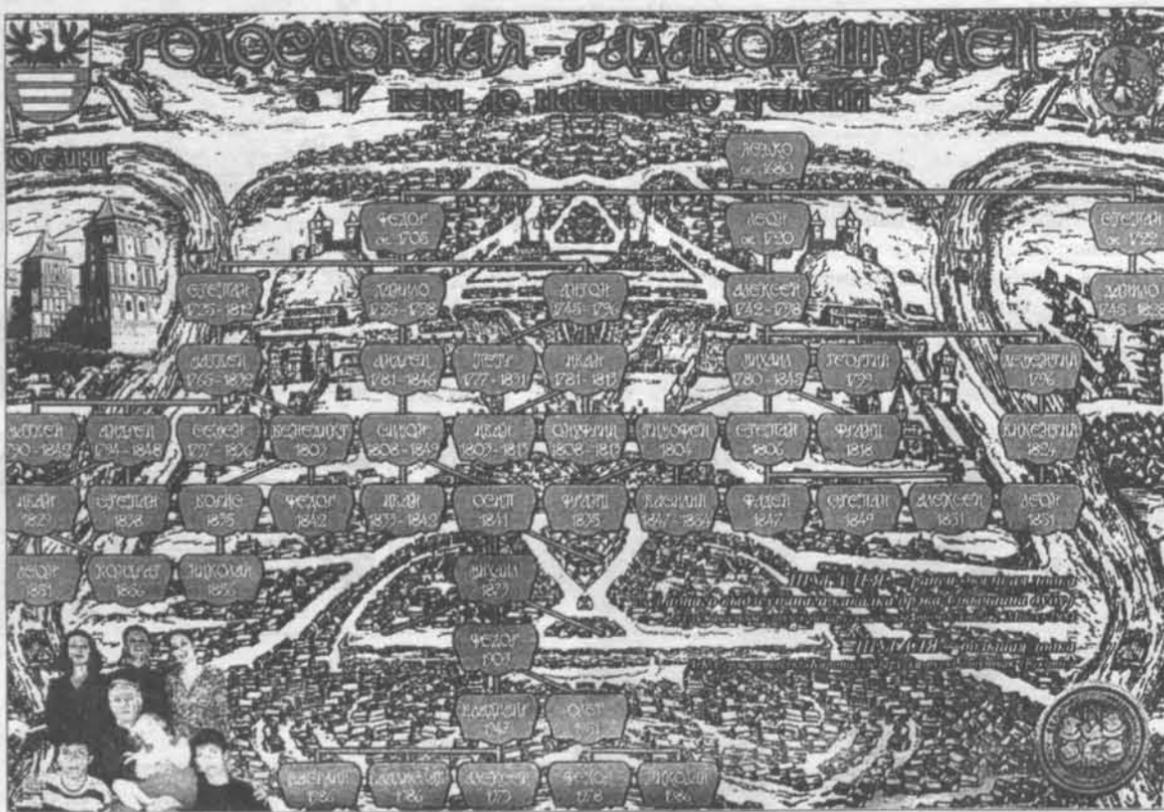
Уладзімір ШУГЛЯ:

"Чалавек мацнейшы, калі ведае свой род"

Так лічыць Уладзімір ШУГЛЯ — наш суайчыннік з Цюмені, старшыня Цюменскага рэгіянальнага аддзялення Саюзнай грамадскай палаты, прэзідэнт холдзінгавай кампаніі "Гандлёвы дом "Мангазея", член-карэспандэнт Міжнароднай акадэміі інфармацыйных тэхналогій, доктар філасофіі, прафесар.

У 2004-м годзе яго імя ўнесена ў трохтомную Вялікую цюменскую энцыклапедыю, выдадзена да 60-годдзя ўтварэння Цюменскай вобласці. У 2002-м годзе за асабісты ўклад у развіццё нацыянальна-культурных аб'яднанняў, умацаванне аўтарытэту Рэспублікі Беларусь за мяжой і пашырэнне сяброўскіх сувязяў паміж народамі Беларусі і Расіі Уладзімір Фёдаравіч быў узнагароджаны Ганаровай граматай Савета Міністраў Беларусі.

З 1997 года ён з'яўляўся першым старшынёй Цюменскага нацыянальна-культурнага таварыства "Беларусь", шмат зрабіў для яго станаўлення. І зараз, склаўшы свае грамадскія паўнамоцтвы, працягвае падтрымліваць таварыства. Апошнія гады часта бывае ў Мінску. Сюды, у сталіцу Беларусі, ён прыязджае па справах прафесійных, грамадскіх і асабістых. Адзін з яго клопатаў — стварэнне ўласнага радаводу, пошук каранёў свайго роду і мисцін, дзе жылі продкі. Гэты від яго дзейнасці на фоне бізнесу і палітыкі некаму можа здацца дзіўствам, але сам Уладзімір Фёдаравіч лічыць гэту справу самай неабходнай для сябе на даны момант. Чаму — патлумачыў у час аднаго з апошніх прыездаў у Мінск у гутарцы з нашым карэспандэнтам Рэгінай ГІМЗОВІЧ.

Уладзімір ШУГЛЯ.

нуўся ў Нацыянальны гістарычны архіў і зрабіў заказ на пошук. Звестак, якія я сам мог ведаць, было мала. Тады я паехаў у Барысаў, бо адклалася ў памяці, што свой шлюб бацькі аформілі там у 1924 годзе. Прыехаў, а ў выхадны дзень даведак не даюць. Раслумаць, што я з Цюмені, што для мяне гэта вельмі важна, і работнікі ЗАГСа, дзякуй ім, дапамаглі. Ужо праз 30 хвілін прынеслі мне самы важны дакумент, з якога пачаліся пошукі, — пасведчанне аб шлюбе маіх бацькоў. На шчасце, гэты дакумент уцалеў, хоць большая частка архіва ў час фашысцкай акупацыі згарэла. Гэта быў проста шчаслівы выпадак, лёс, які мяне вёў гэтым шляхам. Тата сваёй рукой там напісаў, што ён, Фёдар Шугля, родам з вёскі Руднічы Карэліцкай воласці Навагрудскага ўезда Мінскай губерні, ваеннаслужачы. Пра маму значылася: Ганна Усава, фабрычная работніца. Я перадаў гэты дакумент у архіў, і пачалася праца, якая доўжылася два гады. Прозвішча Шугля знайшлося ў архівах князёў Радзівілаў. Як вынік — мае радаводнае дрэва.

Я не пераклаў поўнасна ў архіў істаў гэты клопат, сам ездзіў у тыя мясціны, якія адкрываліся праз дакументы, распытваў людзей, шукаў сваякоў. У Карэлічах на могілках знайшоў больш за 20 помнікаў свайго родзічаў, шмат сучаснікаў у Беларусі і за мяжой. Ведаю, што ў свеце зараз каля 300 чалавек, якія носяць прозвішча Шугля.

На маім радаводзе — герб Карэлічаў, герб Вялікага княства Літоўскага — таго перыяду, калі жывіў мой самы старэйшы са знойдзеных продкаў — Ясько Шугля. Пра яго захаваўся такі дакумент: "Ясько Шугля — тры сыны, адзін конь, двое валоў". Дарэчы, у яго быў брат Грышко, але род Грышко быў знішчаны ў 1812 годзе, тады гэты ліній перарвалася. Колькі войнаў было на Беларусі! І ўсе яны закрунулі мой род. Радаводнае дрэва складзена, але пошукі гісторыі майго роду, магчыма, будуць працягваць яшчэ мае ўнукі.

— А чаму вапшы бацькі ажаніліся ў Барысаве?

— Алтуль родам мая маці. Там на могілках "Баркі" я знайшоў пахаванне дзед — бацькі майго бацькі. Магіла зарасла, але знайсці яе дапамагла адна жанчына. Я паставіў там помнік. Дзед быў капельмайстрам у царскай арміі. Бацька мой таксама стаў ваенным — быў сынам палка Чырвонай Гвардыі, а ў час Вялікай Айчыннай вайны стаў кавалерам ордэна Леніна і двух ордэнаў Баявога Чырвонага Сцяга, многіх медалёў.

— Уладзімір Фёдаравіч, чаму вы адшлі ад актыўнай грамадскай работы ў таварыстве? Бізнес або палітычная дзейнасць сталі больш напружанымі і не даюць магчымасці кіраваць ім, ці знайшліся маладыя энергічныя пераемнікі, якім палкам можна было даверыць распачаць справу?

— Амаль 7 гадоў я аднаў грамадскай рабоце, а потым зразумеў, што час саступіць пераемніку. Актывістаў у нас сапраўды шмат, яны працуюць з душой, так што я за таварыства спакойны. І потым, калі эканоміка і палітыка непарывна звязаны, то грамадская работа — гэта асобная сфера, якая патрабуе шмат сіл і часу. Прышла такая пара, калі захацелася пераклучыцца на справы творчыя. Захапіла ідэя напісаць кнігу "Родны кут. Сібір-Беларусь", якая б знаёміла расіян, і ў першую чаргу кіраўнікоў адміністрацый абласцей і раёнаў Расійскай Федэрацыі, з роднай Беларуссю. Перш за ўсё, гэта кніга пра тое, як беларусы трапілі ў Сібір, як удзельнічалі ў яе асваенні, як жылі побач з сібіракамі, зрадніўшыся, як гэты зямля стала роднай для іх дзяцей і ўнукаў. Узгадваю пра Вялікую Айчынную вайну і тое, як мы разам ваявалі і перамаглі, як перажывалі гады аднаўлення разбуранай гаспадаркі, як загойвалі раны вайны. Я выпускаў таваў гэту кнігу. Пісаў ад усяго сэрца пра тое, што за краіна — мая Беларусь, з аднаго боку, і што за людзі — беларусы, якія жывуць у Сібіры, з другога боку. Беларусь і Расія — дзве мае Радзімы, і я належу абедзвюм. У кнізе выказваю свае меркаванні пра сучасную Беларусь — такую, якой я яе бачу, прыводжу самыя разнастайныя звесткі.

— Ведаю, што ў Цюменскай вобласці шмат піша пра беларусаў Анатоль Судніковіч, іншыя аўтары. Што натхняе іх на гэту справу?

— Мы надрукавалі тры важкія таваў, напісаныя Судніковічам за

два-тры гады, не рэдагуючы і нічога не папраўляючы, малым тыражом, каб засталася памяць пра гісторыю асваення Сібіры беларусамі такой, якой яе бачыў і напісаў аўтар. Другі наш актывіст — Яўген Дземуц, які партызаніў у гады Вялікай Айчыннай вайны ў Беларусі, напісаў некалькі кніг успамінаў. У кожнага — свая тэма, сваё бачанне таго ці іншага моманту. А мая кніга адрасавана расіянам, у ёй я раскажваю пра Беларусь сённяшняю. У Расіі мала ведаюць пра гэта. Свядома затрачваю частку сваіх сродкаў і часу на гэту справу, бо лічу яе вельмі важнай. Яна падводзіць нейкія вынікі майёй ранейшай дзейнасці, утрымлівае мае развагі, уражанні ад Беларусі маіх таварышаў, якія прыязджалі на святкаванні 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Лічу, што мы, будуючы самастойныя незалежныя дзяржавы, дарэмна адмовіліся ад многага станючага, што было ў СССР. Ёсць розныя падыходы да паняцця "дзяржава". Адзін — патрыятычны, калі кожны грамадзянін адчувае сябе часткаю грамадства, другі — "мая хата з краю". Калі ў мяне пытаюцца, што самае асноўнае, на мой погляд, павінна быць у чалавеку, я адказваю: "Мудрасць — як выпэйшая якасць розуму, духоўнасць — як выпэйшая якасць сэрца. Усё гэта разам складае надзейнасць чалавека". Такую асобу, я лічу, мы павінны выходзіць для грамадства.

А дзе выходзіцца чалавек? У сям'і перш за ўсё. Калі яго навучылі паважаць старэйшых, ведаць мінулае свайго роду, быць працавітым, дысцыплінаваным і так далей, то такім жа ён будзе і ў грамадстве, бо сям'я — ячэйка грамадства. Мы гаворым пра нацыянальную ідэю. Вось яна, гэты ідэя, і пачынаецца яна ў сям'і. Калі там чалавек склаўся як асоба, што любіць сваіх родных, сваю зямлю, на якой нарадзіўся і вырас, то ён будзе патрыётам свайёй

Айчыны, гэта безумоўна. Толькі патрыятызм разам са здаровым інтэрнацыяналізмам даў магчымасць нам выжыць і перамагчы ў Вялікай Айчыннай вайне.

— Як на лёсе вашай сям'і адбілася гэта вайна?

— Мой бацька прайшоў праз усю Вялікую Айчынную і, дзякуй Богу, вярнуўся жывым. Я ім вельмі ганаруся. Чатырох дачушак — маіх старэйшых сястрычак — мама выгадавала ў эвакуацыі ў Новасібірску, дала ім адукацыю. П а м я ц ь пра вайну ў нашай сям'і ніколі не згасала. У маіх таты і мамы было два жыцці — адно да вайны, а другое пасля яе. Да вайны бацькі жылі ў Мінску на вуліцы Правіянцкай (цяпер гэта раён вуліцы Захарава). Там былі казармы ваеннай часці, дзе служыў бацька. Мая старэйшая сястра вучылася ў 4-й школе. Даведаўся пра гэта выпадак, бо раскажыў ёй, што прыглядаўся ў Мінску да школы, бліжэйшай ад кватэры, якую я набыў: хачу, каб мая малодшая дачка пайшла ў школу тут.

— Колькі ў вас дзяцей?

— Чацвёра. Дзве старэйшыя дачкі — Аксана і Ганна, сын Аляксей, а самая малодшая — Улада, якой 6 гадоў. Аксана мае двух сыноў, яны блізняты — Васіль і Уладзік, ім я таксама даў маё прозвішча, бо гадуе іх дачка без бацькі. Імя па бацьку яны захоўваюць, а прозвішча маё, няхай будуць Шуглі. Дарэчы, у нашым родзе блізняты не рэдкасць. Па-першае,

Маці і бацька.

у майёй роднай сястры, а таксама ў Фёдара Шуглі, напрыклад, былі блізняты — Сцяпан (1725-1812) і Даніла (1725-1798). Так што гэта, пэўна, наша спадчынная асаблівасць.

— А вы нарадзіліся ўжо пасля вайны?

— Мы з братам — познія дзеці ў сваіх бацькоў (я нарадзіўся ў 1947, брат у 1951 годзе). Праз нас яны замацоўвалі жыццё пасля вайны, стварджалі свой род, працягвалі яго — дзеля жыцця, якое падаравалі ім Бог. Мы абавязаны ім жыццям, якое яны заклалі ў нас, аптымізмам, любоўю. Дзеля іх памяці я і за кніжку ўзяўся напярэдадні юбілею Перамогі. Так і напісаў у ёй: "Прывітаю 60-годдзе Перамогі і памяці маіх бацькоў".

— А калі паспелі адшукаць свае карані да 1680-га года і скласці радавод? Ён у вас так прыгожа намалеваны! Здаецца, пару гадоў таму вы яшчэ мала ведалі пра сваіх продкаў.

— Пра гісторыю свайго роду я думаў яшчэ 30 гадоў таму, але часу на пошукі не было. Тады звяр-

Наведаў вёску Быгча, што недалёка ад Барысава, дзе жыўць Усавы, Белашапкі — гэта прозвішчы маіх родных з боку маці. Стаў шукаць дакументы па гэтай лініі, знайшоў да 1750 года. Але складанасць у тым, што мой дзед Усаў захаваў гадаванцам сіроцкага прытулку. Усаў — гэта прозвішча яго прыёмных бацькоў. Таму пошукі на гэтым спыніліся.

— А ваша прозвішча, ці адшукалі яго паходжанне?

— Адшукаў, прычым, сам. Калі прыезджу ў Мінск, узяў сабе за правіла хадзіць па букністэчных магазінах. Так знайшоў рукапіс кароткага беларуска-рускага слоўнічка Сержпудоўскага, які дапамог мне расшыфраваць значэнне майго прозвішча. Беларускія лінгвісты ў Тлумачальным слоўніку беларускай мовы знайшлі слова “шугалея” — вялікая лодка з аднаго выдзёбаннага кавалка дрэва, а ў слоўнічку Сержпудоўскага ёсць слова “шугалея” — вялікая лодка. Можна, мае продкі былі майстрамі па вырабу такіх лодак, на якіх адпраўляліся па водных гандлёвых шляхах “з варагаў у Індыю”? Шмат яшчэ загадаў у маім радаводзе.

Я лічу, што веданне сваіх каранёў робіць нас мацнейшымі, дапамагае пераадолюваць цяжкасці жыцця. У кожнага ёсць свае праблемы, нават у знешне вельмі шчаслівага чалавека. Падтрымка — гэта любоў блізкіх людзей, сваякоў, ні з чым не параўнальная, якая ўмацоўвае цябе на гэтай зямлі. Узаемавыручка, узаемадапамога неабходная чалавеку. Зараз многія шукаюць свае карані. І нават багатыя людзі, бо з часам прыходзіць разуменне, што не хлебам адзіным жыве чалавек. І працягваюцца цікавасць — а што ж было да мяне? Фінансавыя справы ўспрымаюцца толькі як сродак для духоўнага жыцця. Ад штодзённых клопатаў мы стамляемся, чалавеку неабходна духоўнасць. А духоўнасць і патрыятызм непадзельныя. Значыцца, мы павінны змагацца за духоўнасць у сям’і, духоўнасць у грамадстве, тады наша грамадства будзе моцным.

АД РЭДАКЦЫІ. Перад ад’ездам у Цюмень Уладзімір Шугля зайшоў у рэдакцыю і падарваў нам сваю кнігу, якая толькі што выйшла з друку. На здымку — радавод, пра які расказваў гэты незвычайны, шматгранны чалавек. Нарадзіўшыся і жывучы ў Расіі, ён знайшоў свае карані і сваякоў на Беларусі, набыў веды пра краіну продкаў і прыняў яе душой і сэрцам, завіўшы годна: “Я беларус!”. Набытым дзеліцца з землякамі-расіянамі і землякамі-беларусамі. Добра ведаючы Расію і Беларусь, ясна ўсведамляе неабходнасць і значнасць іх Саюза. Развал вялікай шматнацыянальнай краіны быў патрэбны палітыкам, а не яе грамадзянам. Многія ў душы не могуць з гэтым змірыцца. Сам Уладзімір Шугля адносіць сябе да патрыётаў Саюзнай дзяржавы. Ён захаваў павагу да той краіны, якая стала гісторыяй, і заклікае захаваць яе лепшыя набыткі, памятаць мінулае. Да грамадства, у якім жыве, ставіцца гэтак жа, як да свайго сям’і, свайго роду. У кніжцы ён напісаў: “Веру ў тое, што памяць абарачальная — успамінаючы бацькоў, мы дасылаем ім сваю любоў, якая вяртаецца, каб дапамагчы нам”.

У будучы дзеднік

ЗАГОРСКАЯ Ганна

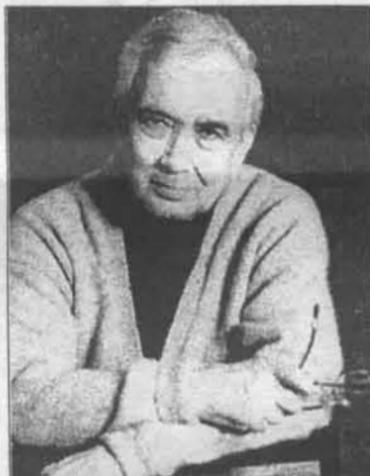
Загорская Ганна (псеуд. Савітры, 1882, па іншых звестках, 1878, Віцебск — канец 1942, канцлагер Асвенцім, Польшча), польская пісьменніца, рэвалюцыянерка, потым каталіцкі дзеяч.

Г.Загорская вывучала гісторыю польскай літаратуры ў Кракаўскім і рускай у Варшаўскім універсітэтах. Член Польскай сацыялістычнай партыі, удзельнічала ў антыцарскіх акцыях у 1905 годзе і ў час Першай сусветнай вайны. Пазней наблізілася да каталіцкіх колаў.

Апублікавала зборнікі паэзіі “Песні барацьбы” (1908), “Вершы” (1908), “Дням уваскрэсення” (1914), у якія ўвайшлі грамадска-палітычныя, турэмныя і лірычныя вершы. Апрача таго, напісала паэму “Брунхільда” (1910), драматычныя творы “Сонечная пані” (1912), “Беспрацоўе” (1927), апавесці “Утопія” (1924), “Атруты” (1928), зборнікі апавяданняў “Кніга маўчання” (1914), “Вясёлкавы вазон” (1914). Г.Загорская з’яўляецца аўтарам крытычна-літаратурнага нарыса пра нашу сучаснасць Марыю Родзевіч, кнігі для дзяцей і моладзі.

Юрый ВАШКЕВІЧ.

ЛІЯКУМОВІЧ Цімафей

Ліякумовіч Цімафей Барысавіч (11.7.1936, г.п. Азарычы Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобл.), літаратуразнавец, крытык, педагог. Доктар філалагічных навук (1993), прафесар (1992). Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (1995). Унесены ў сусветную кнігу гонару “The International Directory of Distinguished Leadership” (1997).

У 1941-1944 гадах Ц.Ліякумовіч разам з маці і малодшымі братамі знаходзіўся ў эвакуацыі ў сьле Сурат Джамбульскага раёна (Казахстан). У 1944 годзе ў горадзе Клінцы Бранскай вобласці быў цяжка паранены: у выніку выбуху процітанкавага снарада атрымаў дзевяць ран, пудам застаўся ў жывых, асобных асколкі давалі пра сябе знаць праз дзесяцігоддзі. У 1944-1957 гадах жыў у Мазыры, вучыўся ў школах. Закончыў гісторыка-філалагічны факультэт Смаленскага педінстытута імя Карла Маркса (1962). Як адзін з лепшых выпускнікоў быў пакінуты працаваць у Смаленску, але адправіўся працаваць у Беларусь. Настаўнічаў у Плёскай і Цялушскай школах Бабруйскага раёна, у СШ № 10 і № 3 імя А.С.Пушкіна Бабруйска. Быў завучам Цялушкага дзіцячага дома (1962-1963). Выкладаў гісторыю, грамадазнаўства, рускую мову і літаратуру, беларускую літаратуру. У 1968-1972 гадах завочна вучыўся ў аспірантуры Гомельскага педінстытута (потым універсітэта). У Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР абараніў кандыдацкую дысертацыю (1973). З 1975 да 1998 года працаваў у Брэсцкім педінстытуце (пазней універсітэце) імя А.С.Пушкіна, загадваў кафедрай рускай і замежнай літаратур (з 1991 года кафедра літаратур народаў свету).

Першыя публікацыі (замалёўкі, рэцэнзіі, вершы) Ц.Ліякумовіча з’явіліся ў мазырскай раённай газеце, калі ён яшчэ вучыўся ў школе. У студэнцкія гады друкаваўся ў смаленскіх газетах “Рабочий путь” і “Смена”. У беларускім друку выступае з 1962 года. Даследуе праблемы ўзаемадзеяння беларускай літаратуры з рускай і іншымі літаратурамі, пытанні паэтычнага перакладу, а таксама творчасць рускіх і беларускіх пісьменнікаў XIX — XX стагоддзяў. Асноўную ўвагу аддае купалаўскай і пушкінскай тэматыцы. Распрацоўвае пытанні выкладання літаратуры ў сярэдняй і вышэйшых школах. Аўтар манаграфій “Напчадкі А.С.Пушкіна ў Беларусі” (1991, 1999), “Паэзія Янкі Купалы і руская літаратура: шматграннасць творчых узаемасувязей” (1996. Ч. 1; 1998. Ч. 2), адзін з аўтараў падручніка “Руская літаратура XX стагоддзя. 1893 — 1917” (1993), а таксама раздзелаў у кнігах “Майстэрства перакладу” (1981), “Тоголь і літаратура народаў Савецкага Саюза” (1986), “Вывучэнне творчасці М.Ю.Лермантава ў ВНУ і школе” (1991), “Творчасць Г.Р.Дзяржавіна: Спецыфіка. Традыцыі” (1993), чатырохтомных “Нарысаў па гісторыі беларуска-рускай літаратурнай сувязі” (1994. ТТ. 2, 3), “Крыніца мудрасці і ведаў” (1997), “Aleksander Solzhenitsin i Polska” (1997), “Ад заходніх мораў да самых варот усходніх...” (1999) і інш. Выступаў з артыкуламі пра беларускую літаратуру ў часопісах Арменіі, Расіі, Таджыкістана, Украіны. Аўтар артыкулаў у розных энцыклапедычных выданнях. Пераклаў шэраг твораў рускай і ўкраінскай літаратур на беларускую мову. Складальнік праграм для студэнтаў беларускіх аддзяленняў філалагічных факультэтаў педагогічных ВНУ рэспублікі.

Са снежня 1998 года Ц.Ліякумовіч жыве ў Чыкага (ЗША). З 2000 года член рэдакцыі амерыканскага штомесячніка “Землякі”, у якім па яго ініцыятыве рэгулярна пачала друкавацца старонка “Беларускія зарніцы”, дзе асвятляецца эканамічнае, палітычнае і асабліва культурнае жыццё Рэспублікі Беларусь. У рускамоўных і беларускамоўных газетах ЗША выступае з артыкуламі пра беларускую літаратуру, яе сувязі з іншымі літаратурамі, пра асобных беларускіх пісьменнікаў (Янку Купалу, Якуба Коласа, Змітрака Бядулю, Васіля Быкава, Міколу Аўрамчыка, Янку Брыля, Алега Лойку, Івана Навуменку і інш.). У рускамоўным амерыканскім друку змясціў пераклады іх вершаў і апавяданняў.

Валанціна ГРЫШКЕВІЧ.

ТАРАСЕВІЧ Ян

Тарасевіч Ян Аляксеевіч (23.9.1886, Саколка Гродзенскай губ. — 18.6.1961, Саколка Беластоцкага ваяв., Польшча), беларускі і польскі кампазітар, піяніст, педагог.

Бацька Я.Тарасевіча, Аляксей Андрэевіч, паходзіў са шляхты, быў падпалкоўнікам царскай арміі, удзельнічаў у руска-турэцкай вайне 1877-1878 гадоў, выдатна іграў на скрыпцы. Маці, Марыя Іосіфаўна, таксама была шляхецкага паходжання. Яна нарадзіла чацвёра дзяцей, усе яны былі ахрышчаны ў праваслаўе. Ян Тарасевіч атрымаў хатнюю адукацыю, у тым ліку музычную. Вучыўся ў Пскоўскім, а потым у Полацкім калёжскім корпусе. Рана пачаў пісаць музыку. У 1900 годзе страціў маці і бацьку. Дзеці, якія тады жылі ў Пскове, аказаліся сіротамі. Апякункай была прызначана стрыечная сястра маці Леакадзія Улазоўская. Дзякуючы гэтакім Ян атрымаў магчымасць вучыцца “пісьменству” і музыцы. Ён вызначаўся незвычайнымі здольнасцямі — ужо ў 10-гадовым узросце ўдзельнічаў у канцэртах, выконваў творы Шапэна і Ліста.

Пасля атрымання вайскавай адукацыі Я.Тарасевіч паступіў на фартэп’яны факультэт Пенябургскай кансерваторыі. Пасля заканчэння яе выкладаў у школе прафесара М. Быстрова. У 1912 годзе зноў паступіў у Пенябургскую кансерваторыю — на гэты раз на кампазітарскае аддзяленне. Працягваў пісаць музыку. Талент яго быў заўважаны такімі кампазітарамі, як Сяргей Рахманінаў, Ян Сібеліус. Выдавецтва Юргенсона надрукавала творы Тарасевіча для фартэп’яна.

У тым жа гады Ян пазнаёміўся з кіраўніцтвам беларускай выдавецкай суполкі “Загляне сонца і ў наша аконца”, устанавіў сувязі з беларускімі нацыянальнымі коламі. У 1915 годзе трапіў на фронт. Быў паранены, атрымаў узнагароду — Георгіеўскі крыж. Пасля кастрычніцкага перавароту вярнуўся на радзіму, у маёнтка Шындзель, гаспадаром якога ён цяпер быў. Валодаў 100 гектарамі зямлі, меў каханую жанчыну.

Больш за ўсё на свеце Ян Тарасевіч любіў музыку. Ён аўтар першых музычных твораў на вершы Максіма Багдановіча, Францішка Багушэвіча, Якуба Коласа. Вядома, што вясной 1920 года рэктар Мінскага беларускага педагогічнага інстытута запрашаў Тарасевіча выкладаць у Беларускім нацыянальным універсітэце, які планавалася тады стварыць. Ян згадзіўся, але не змог прыехаць з-за ваенных і палітычных падзей, якія тады адбываліся ў Беларусі. Зарабляў прыватнымі ўрокамі ігры на фартэп’яна ў Беластоку, Саколцы і Гродне. Адзін з яго выхаванцаў як педагога — знакаміты польскі дырыжор Ежы Максымюк, другі — доктар мастацтвазнаўства Анатоль Чарапі-

нскі. Перад Другой сусветнай вайной Я.Тарасевіч збіраў беларускі фальклор у ваколіцах Бельска-Падляскага. У 1939-1941 гадах жыў у Латвіі ў сястры, выкладаў дзецім фартэп’янае мастацтва, там навучыўся цудоўна маляваць. У 1941 годзе вярнуўся ў Саколку, але дом быў разбураны. Таму пабудоваў новы невялічкі дамок, у якім і жыў да канца вайны. З беларускімі арганізацыямі ў гады Другой сусветнай вайны не супрацоўнічаў.

Пасля вайны пераехаў у Беласток. Працаваў піяністам у рэстараным ансамблі. У 1947 годзе пайшоў працаваць педагогам у адну з музычных школ. Вельмі любіў дзяцей. Пісаў для іх творы, іграў, працаваў з дзецьмі і моладдзю. Любіў народныя песні: беларускія, рускія, украінскія. Добра ведаў беларускую мову. Быў пахаваны на праваслаўных могілках у Саколцы, дзе ўстаноўлены помнік.

Музычная спадчына Яна Тарасевіча перададзена ў Беларусь ў адпаведнасці з завяшчаннем кампазітара. Гэта фартэп’яныя п’есы “Дзіцячы альбом”, дзве “Сюіты”, “Вялікі вальс-саната”, цыклы прэлюдыяў, эцюдаў. Многія яго творы запісаны для Беларускага радыё, выконваліся ў філарманічных канцэртах і праграмах Беларускага тэлебачання. Пра Яна Тарасевіча ў Беластоку выдана кніжка Ганны Кандрацюк (2002).

Святлана САЧАНКА.

Ці ведаеце вы што...

... апарат для кантролю праязных білетаў прыдумаў наш сучаснік Ян Бараноўскі, які нарадзіўся ў Смільвічах на Міншчыне. У 1849 годзе ён атрымаў за гэту “машыну” медаль на Сусветнай выставе ў Парыжы. 1852 год прынес Яну залаты медаль на Сусветнай выставе ў Лондане за прыстававанне для друкавання ў некалькі фарбаў праязных чыгуначных білетаў. Працуючы ў французскай і англійскай банкаўскіх сістэмах, Я.Бараноўскі зрабіў і там нямала вынаходніцтваў, якія апісаў у кнізе, выданай у Парыжы (1886).

... залаты медаль на Міжнароднай выставе ў Парыжы 1889 года атрымаў вынаходнік з Міншчыны Вітальд Рахнеўскі. Працуючы ў 1885-1889 гадах у Францыі, ён распрацаваў і рэалізаваў серыю прыбораў сталага напружання, вядомых як “машыны Рахнеўскага”. Сярод іх была і першая дынама-машына магутнасцю 600 вольт.

Вольга ГАПОНЕНКА.

...мастаком-пастановаўшчыкам такіх папулярных мультфільмаў, як “Кракадзіл Гена”, “Чабурашка”, “Шапакляк”, быў ураджэнец Мінска, выпускнік 42 школы Леанід Шварцман. У 1987 годзе ён стаў заслужаным мастаком Расіі. У 1998 годзе атрымаў у Нью-Йорку прэмію “Галівуд — дзецім”.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Адзін у многіх абліччах

Мікалай Чаргінец — старшыня Камісіі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

У маладыя гады працаваў трэнерам па футболе, журналістам, у крмінальным вышуку, пачаў пісаць кніжкі і зрабіўся папулярным пісьменнікам, а пазней — палітыкам.

Сёння Мікалай Чаргінец — наш госць.

— Якія задачы даводзіцца вырашаць камісіі, якую вы ўзначальваеце?

— На камісію ўскладзены шэраг задач, якія ў самой яе назве гучаць — гэта пытанні міжнароднай дзейнасці і нацыянальнай бяспекі, куды ўваходзяць, у сваю чаргу, пытанні энергетычнай, харчовай бяспекі. Апошнім часам сярод дакументаў, што разглядаліся ў Саўеце Рэспублікі, значнае месца займалі пытанні, якія вядзе камісія. Найбольш важкія: далучэнне да рознага роду міжнародных пактаў, пагадненняў, канвенцый, якія дазваляюць умацоўваць імідж Беларусі на міжнароднай арэне. У дзейнасць камісіі ўваходзіць не толькі прыняцце законаў, але і арганізацыя непасрэдных сувязей і кантактаў з іншымі краінамі. Трэба зазначыць, што ў Нацыянальным сходзе ўтвораны 59 груп па развіцці кантактаў з парламентарыямі краін розных кантынентаў.

Вядома, у першую чаргу мы зацікаўлены ва ўмацаванні адносін з еўрапейскімі дзяржавамі, суседзямі па агульнаму нашаму дому — Еўропе. Таму можна з задавальненнем адзначыць, што ў нас актыўна працуе сумесна з парламентарыямі Польшчы група па супрацоўніцтве, якая на сваіх пасяджэннях разглядае ўсе пытанні, што датычацца дзейнасці дзвюх краін. І самае галоўнае — пытанні, якія накіраваны на ўмацаванне адносін паміж Беларуссю і Польшчай. Мы сканцэнтравалі ўвагу на ўмацаванне адносін з такімі ўплывовымі міжпарламентскімі арганізацыямі, як Цэнтральная Еўрапейская ініцыятыва, супрацоўнічаем з Парламентскай Асамблеяй АБСЕ, з'яўляючыся яе членам. Вельмі актыўна развіваюцца нашы стасункі з Парламентскай асамблеяй Чарнаморскага эканамічнага супрацоўніцтва. У склад дадзенага аб'яднання ўваходзяць дзяржавы, якія прылягаюць да Чорнага мора. Гэта перспектывы рэгіён, у супрацоўніцтве з краінамі якога мы зацікаўлены ў першую чаргу з эканамічнага пункту гледжання. Працягваецца развіццё двухбаковых адносін з Расіяй. У Парламентскім сходзе Саюза Беларусі і Расіі мяне абралі старшынёй камісіі па пытаннях знешняй палітыкі.

Плэннае ў нас супрацоўніцтва з Германіяй. Апошнім часам актывізавалася работа і з парламентарыямі Італіі. Нядаўна па маім запрашэнні Беларусь наведвала дэлегацыя італьянскіх заканадаўцаў на чале са старшынёй камітэта абароны сената Італіі Дамэніка Кантэстабіле. Нельга не адзначыць, што італьянцы ў гуманітарнай сферы вельмі актыўна дапамагаюць нам у аздараўленні дзяцей. У нас добрыя стасункі з многімі парламентамі краін Азіі, напрыклад, Кітай-

скай Народнай Рэспублікі, Індыі. Маюць добрыя сувязі з многімі дзяржавамі Блізкага Усходу, Амерыкі і афрыканскага кантыненту, што дазваляе дастаткова эфектыўна працаваць на двухбаковай аснове. Сведчаннем таго з'яўляецца тое, што мы літаральна кожны тыдзень атрымліваем запрашэнні наведваць тую альбо іншую краіну. Такім чынам, наладжана нармальнае міжпарламентскае супрацоўніцтва. Парламентары ў першую чаргу зацікаўлены ва ўмацаванні эканамічных сувязей, прыцягненні ў Беларусь інвестыцый, прасоўванні беларускіх тавараў на міжнародных рынках, на рынках канкрэтных дзяржаў.

— Вядома, не меней актыўная за парламенцкую ваша літаратурная дзейнасць. Як склалася, што вы сталі пісьменнікам, калі напісалі свой першы твор?

— Так склаўся лёс, што я спачатку скончыў вышэйшую школу трэнераў па футболе, прычым, з чырвоным дыпламам. Яна на той час знаходзілася ў Мінску пры інстытуце фізкультуры. Потым паступіў на факультэт журналістыкі. Вельмі актыўна выступаў у прэсе. Маю справаздачы пра спартыўныя спаборніцтвы публікаваліся ў многіх выданнях. З журналіскага перавёўся на юрыдычны факультэт БДУ ў сувязі з тым, што стаў працаваць у міліцыі, у крмінальным вышуку. Характар маіх матэрыялаў пачаў мяняцца. Аднойчы сябры паралілі мне заняцця літаратурнай справай. Паспрабаваў, пры дапамозе журналіста Эдгара Найдзёнава напісаў першую невялікую кніжку "Чацвёрты след". Потым з'явілася кніжка "Трывожная служба", куды ўвайшлі чатыры невялікія апавесці, якія я перавыдаў у больш вялікім варыянце праз некалькі гадоў. Шмат парад тады мне, пачынаючаму літаратару, даў Васіль Уладзіміравіч Быкаў. Ён казаў: "Ты ведаеш, я ніколі не зьяр-таюся да напісанага з тым, каб перарабіць. Лепей напісаць штосьці новае". Пасля гэта ніколі ніводнай кнігі не перарабляў, хаця хацелася б — з таго пункту гледжання, што мелася ўжо значна больш інфармацыі і, канешне, з'яўлялася жаданне зрабіць лепей. Але я кіраваўся мудрай парадой Васіля Уладзіміравіча, што няма сэнсу двойчы ўступаць у тую ж ваду. Першыя кнігі напісаны ў жанры дэ-

тэктыва: "Следства працягваецца", "Фінал краба" і потым "Служба дні і ночы". "Фінал краба" пакінуў адметны след, бо ўпершыню я атрымаў за яго (раней мае кнігі атрымлівалі рэспубліканскія прэміі) саюзную літаратурную прэмію. У прэсе мяне падтрымліваў Васіль Быкаў. Гэта, напэўна, таксама адыгрывала пэўную ролю, што і казаць. Быкаў напісаў прадмову да "Фіналу краба".

Жыццё мянялася, мяняўся і мой характар. Натуральна, што кожны пісьменнік, асабліва які жыве ў Беларусі, не можа не звярнуцца да гэтых вайны. Таму мой вялікі раман у дзвюх кнігах "Вам заданне" і "За хвіліну да выстралу" знайшоў прызнанне ў чытачоў. З моманту выхаду ён дзесьці разоў дваццаць перавыдаваўся ў розных краінах. Шмат выдаваўся ў

што выклікала неадназначную рэакцыю ў чытачоў. Прыходзілі нават лісты з просьбай прад'южыць далей расказ пра прыгоды галоўных герояў. У рамане адлюстроўваюцца ваенныя гады, пасляваенныя, расповед ідзе амаль да нашых дзён. Другая частка ўжо дэтэктыўная, расказвае пра сучасныя падзеі. Героі рамана трапляюць у розныя неардынарныя, складаныя сітуацыі. Яны не выдуманя. У мяне былі прататыпы.

— Вы ўзначальваеце Літфонд Рэспублікі Беларусь. Якія пытанні вырашае на дадзеным этапе арганізацыя?

— У якасці старшыні праўлення Літаратурнага фонду Рэспублікі Беларусь даводзіцца вырашаць шмат арганізацыйных пытанняў. Нам удалося палепшыць справу з выданнем кніг. Я гляджу з аптымізмам на будучае Літфонду і спадзяюся, што ў рэшце рэшт ўдасца вырашыць усе пытанні і арганізацыя пачне плённа працаваць.

— Цікава даведацца пра вашу "творчую кухню", пісьменніцкія планы.

— Маю творы зараз актыўна выдаюцца ў Маскве. Пішу даволі хутка: бывае, рука аспярджае думку. Калі саджуся пісаць, забываюся пра ўсё. Запісы раблю звычайна ў маленькіх бланках. Камп'ютэрам не ка-

Беларусі. Апошні раз, да 60-годдзя вызвалення нашай краіны ад фашысцкіх захопнікаў, яго перавыдалі на беларускай мове.

— Наколькі вядома, на кінастудыі "Беларусьфільм" зараз ідуць здымкі мастацкага фільма паводле ваша рамана...

— Фільм мае назву "Вам заданне". Відаць, яна потым памяняецца. Я дваццаць гадоў не даваў дабра на экранізацыю рамана, бо не бачыў, як можна 1 300 старонак умясціць у адну ці дзве серыі. Ён напрошваецца на шматсерыйны фільм, які, упэўнены, быў бы цікавы. Пра што гэтыя кнігі і фільм? Пра ўдзел беларускага народа ў барацьбе з фашызмам, партызанскі рух, жыццё ў тыле. Ідэя тых, хто стварае фільм, паказаць, што вайна — гора для ўсіх: і для тых, хто на фронце ваюе, і для тых, хто ў тыле. У мяне звычайна творы заканчваліся, так бы мовіць, хэпі эндам, але ў гэтай маёй кніжцы так не атрымалася,

рыстаюся, бо калі пішаў ручкай у адзіноце — звычайнай. А калі побач камп'ютэр — ты не адзін, перад табой ужо штосьці.

— Вы пішаце пераважна на рускай мове?

— Я быў пастаўлены ў такія ўмовы, што не мог добра авалодаць беларускай мовай, каб можна было пісаць творы. Думаецца мне па-руску. Вучыўся да 7-га класа ў 13-й мінскай сярэдняй школе. Там усе прадметы выкладалі на рускай мове. Сям'я ў нас была вялікая — сем дзяцей. Бацька прыйшоў з фронтву бязногі, маці была непісьменнай. Я пайшоў у школу рабочай моладзі, там таксама выкладанне вялося па-руску. Але стараюся, каб мае кніжкі выходзілі ў перакладзе на беларускую мову.

Гутарыла Наталля АЛЯКСЕВА. НА ЗДЫМКАХ: Мікалай ЧАРГІНЕЦ; у час вандроўкі па Мексіцы непрадбачанна сустрэча з васковым усабалежнем Джеймса Бонда — Шона Конэры.

Віншуем!

Шматгадоваму старшыні таварыства "Радзіма" кампазітару Сяргею Картэсу споўнілася 70 гадоў

"За ўсё, што сёння маю, што даў мне мой народ: за кут у родным краі, за хлеб-соль без клопот, я адплаціў народу, чым моц мая магла..."

Гэтымі радкамі Янкі Купалы з араторыі Сяргея Картэса пачаўся яго юбілейны канцэрт у філармоніі, прысвечаны 70-годдзю беларускага кампазітара. Словы Купалы Сяргей Картэс і зараз лічыць споведзю любога мастака.

Беларускі кампазітар Сяргей Картэс пражыў багатае жыццё. Нарадзіўся ў Чылі, жыве ў Аргенціне. На Беларусь трапіў у 20 гадоў. Сёння ён кажа, што ўсяго ў сваім жыцці дасягнуў менавіта тут. Любую жонку Вольгу, з якой пражыў разам 46 гадоў, сустрэў праз некалькі дзён, як прыехаў у Мінск. У Беларусі нарадзіўся яго сын. Тут напісаў свае лепшыя творы (оперы "Джардана Бруна", "Матухна Кураж", "Візіт старой дамы", балеты "Апошні Інка") і ўзначальваў на працягу 11 гадоў Вялікі тэатр оперы Беларусі. Пры ім оперная трупя дасягнула сапраўднага поспеху і стала вядомай у свеце. Гэта Сяргей Альбертавіч сціпла кажа, што тэатр пад яго кіраўніцтвам меў не горшыя часы. Знаўцы ж ведаюць, што маэстра паклаў пачатак яго росквіту.

Мабыць, беларуская зямля сапраўды яго месца на Зямлі. Сяргей Картэс і сёння упэўнены, што з Аргенціны паўстагоддзя таму ён не ад'язджаў, а вяртаўся далому.

Там засталася яго сястра, шмат родных. Дзяцей ад другога шлюбу бацькі Сяргей Картэс знайшоў некалькі гадоў таму. Ён жартуе, што колькасць сваякоў адразу павялічылася амаль на сотню, і вельмі сур'ёзна ставіцца да паняццяў род, сям'я, бо упэўнены, што нішто нікуды не знікае. А родныя, сувязь з імі вяртаюць чалавеку самога сябе. Тыя, хто адшоў, усё роўна з намі.

Ён хрышчаны два разы — у касцёле і царкве, у сябе еўрапейскую (славянскую) і паўднёва-амерыканскую (іспанскую) культуры. Сяргей Картэс сапраўды багаты чалавек. Зараз піша музыку, выкладае ў Акадэміі музыкі. Поўны жадання жыць і працаваць.

"Голас Радзімы" шчыра віншуе Сяргея Картэса з юбілеем і зычыць яму творчага плённа і здавальнення ад жыцця.

Алена СПАСЮК.

Слухай сваё

Гэты гурт мае незвычайны статус на беларускай рок-сцэне: нягледзячы на тое, што яго музыканты – сапраўдныя прафесіяналы, ветэраны, якія аддалі музыцы не адзін дзесятак гадоў, гурт лічыцца “сярэднім звяном” беларускай рок-сцэны. Бо так атрымалася, што “P.L.A.N.” пад сваёй назвай выступае толькі трэці год. А значыць – мінулае заслугі не ўлічваюцца. Гэта разумеюць музыканты гурта і робяць усё, каб нагнаць час. Дзякуючы таленту кампазітара і лідэра гурта Андрэя Плясанава, “P.L.A.N.” не мае недахопу ў меладычных песнях і блюзах, якія прыязна прымаюцца слухачамі, гучаць на радыё і тэлебачанні. Да таго ж, гурт – рэкардсмен на выпуску і рэалізацыі дыскаў: за няпоўныя два гады выдаў тры дыскі, а цяпер рыхтуе новыя музычныя сюрпрызы сваім прыхільнікам. Пра тое, што будзе ўтвараць сабой навінка, распавядае Андрэй Плясанав – нязмёны кіраўнік гурта “P.L.A.N.”.

Гурт “P.L.A.N.”: Як пачнеш год, так ён і пройдзе!

— Толькі ў 2003 годзе гурт “P.L.A.N.” выдаў два альбомы — “Блюз у канцы тунэлю” і “Вам слова, Джон Ячмень”. У 2004-м — дыск “Вялікае калі ласка”. А вось у 2005 годзе мы плануем прадставіць слухачам два новыя альбомы: “Песнікі самотнага ліцвіна” і “Брама ў вырай”. У мяне назапасілася шмат песень, аранжыровак. І вось вырашыў, што пачну ляжаць ім “мёртвым грузам” і зрабіць так, каб яны дайшлі да нашых слухачоў. Тым больш, што мне самому вельмі цікава нанава “адкрываць” для сябе старыя песні: быццам бы сам памаладзеў на тых дзесяткі гадоў, якія прайшлі з моманту іх напісання.

— Ці можна назваць ваш апош-

ты беларускі гукаражысёр Генадзь Сыраквап.

Ну а наконг паліпшэння якасці, то тут, як у жыцці: калі дзіця нараджаецца, яно нават поўзаць не можа. Але час праходзіць, дзіця ўстае на ногі і праз некаторы час ужо бегаві і не думае пра тое, што не магло нават поўзаць. Так і з якасцю запісу: мне прыйшлося прайсці ўсе стадыі майстэрства гукаражысёра за вельмі кароткі час. Тое, што іншыя асвойвалі за 6-7 гадоў, я зрабіў за 2.

— На ваш погляд, ці апраўдана ўвядзенне ў FM-эфіры 75-працэнтнай квоты на гучанне беларускай музыкі? Ці стала больш на хвалях FM-станцыі музыкі менавіта гурта “P.L.A.N.”?

— Альбом будзе складзены з балад на польскай, рускай і беларускай мовах, якія выкананы на акустычных інструментах. Гэта будзе народныя песні, стылізаваны пад фальклор майго аўтарства. Мэта альбома — пад адной вокладкай сабраць значны кавалак культурнай спадчыны народаў, якія насяляюць нашу краіну.

У запісе альбома заняты нашы новыя музыкі — вялянчэлістка Кацярына Радзько і альтыстка Настя Семяновіч.

Па нашых планах, другая палова года будзе прысвечана запісу яшчэ аднаго дыска з папярэдняй назвай “Брама ў вырай”. Альбом мы плануем зрабіць больш рок-н-рольным. Там будуць сабраны песні, якія не

ні альбом “Вялікае калі ласка” працягам музычных і лірычных тэм папярэдняга дыскаў?

— Вядома, можна, бо мы абатіраемся на тых традыцыйных блюза і рок-н-рола, якіх прытрымліваліся ўвесь гэты час. З той толькі розніцай, што ў запісе бралі ўдзел некалькі новых музыкантаў. Гэта лідэр-гітарыст гурта “Мадэра хард блюз” Юрый Міхайлаў, якому вельмі спадабалася наша песня “Аковы каханні”. Ён сам прапанаваў гурту дапамогу, чым вельмі выручыў нас, бо якраз у гэты час наш гітарыст Андрэй Дзяменцёў знаходзіўся ў Германіі.

Акрамя гэтага, я вельмі задаволены, што ў запісе песні “Самотны блюз” нам дапамагла знакамітая беларуская рок-спявачка Вольга Алішав.

— Адчуваецца і значнае паліпшэнне якасці запісаў альбома “Вялікае калі ласка” ў параўнанні з папярэднімі. Вам нехта дапамае ў гэтай справе?

— Мне самому, як бы я добра ні валодаў камп’ютэрнай тэхнікай, цяжка адолець такую складаную працу, як абсталяванне ўласнай студыі, запіс і мастэрынг фанаграм. І ў гэтай справе вельмі дапамог знакам-

— Лічу, што ідэальны варыянт, калі на беларускіх радыёстанцыях будзе гучаць стопрацэнтна беларуская музыка! Разуменне, што гэта, на жаль, пакуль немагчыма па аб’ектыўных прычынах. Але калі разглядаць гэту праблему з пазіцыі грамадзян незалежнай еўрапейскай краіны, народ якой мае сваю адметную культуру, то гэта мара не здаецца нейкай ілюзіяй! Мне б хацелася, каб вылучыць радыёстанцыю крыху перайначыліся і з большай ахвотай трансліравалі лепшую беларускую музыку розных жанраў.

Прыемна, што вялікую ўвагу творчасці гурта “P.L.A.N.” удзяляюць на Першым нацыянальным радыёканале, дзе пастаянна гучаць нашы песні. Творы гурта — частка гасці на хвалях “Радыё Мір”, “Аўта-Радыё”, “Новага Радыё”, куды я сам адвозіў дыскі гурта “P.L.A.N.”. У хіт-парадзе “Альфа-Радыё” песня “Туманбацхова” з нашага чацвёртага альбома “Песнікі самотнага ліцвіна” ўжо ў 2002 годзе знаходзілася на першым месцы на працягу двух з паловай месяцаў.

— Андрэй, гурт рыхтуе новы альбом. Якія песні складуць яго аснову?

ўвайшлі ў нашы папярэднія альбомы. Мы вырашылі ўключыць гэтыя кампазіцыі, бо памятаем, як добра іх успрымала публіка на нашых канцэртах раней.

— Гурт “P.L.A.N.” падчас Калядаў цэлы тыдзень адыграў на сталічнай Кастрычніцкай плошчы ў цэнтры Мінска. Ці ўтульна было вам на адной пляцоўцы з маладымі?

— Для музыкаў выступленне на канцэртнай сцэне — гэта тое ж, што для мастака вернісаж. Гурт “P.L.A.N.” адыграў на Кастрычніцкай плошчы Мінска падчас Калядных святаў 7 разоў, і гэта было сапраўднае музычнае шоу. Нам вельмі прыемна выступаць з маладымі выканаўцамі, бо ў такіх умовах можна параўнаць узровень. Пасля канцэрта да нас падыходзілі маладыя музыканты, слухачы і казалі: “Які добры гук у вашага гурта, як было ўсё прафесійна адыгранна на сцэне!” Гэта нас вельмі натхніла. Таму мы вельмі ўдзячныя Мінскканцэрту за той гонар, які яны нам аказалі, калі запрасілі да ўдзелу ў гэтым канцэрте. Для музыкаў гурта “P.L.A.N.” гэта добры знак — як пачнеш год, так ён і пройдзе.

Гутарыў Анатоль МЯЛЫГУЙ.

Супольнасць

Нематэрыяльная культурная спадчына

У мінулым нумары мы паведамілі пра міжнародную навуковую канферэнцыю, што прайшла пад гэтай назвай 3-4 лютага ў Мінску ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. На ёй прысутнічаў кіраўнік секцыі нематэрыяльнай спадчыны ЮНЕСКА Рыкс СМПС. Указам Прэзідэнта Беларусь 29 снежня 2004 года далучылася да Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, і канферэнцыя падтрымала яе. Акрамя Беларусі, у канферэнцыі бралі ўдзел прадстаўнікі Расіі, Украіны, Малдовы, Грузіі, Арменіі, Азербайджана. Гэтыя краіны Садружнасці незалежных дзяржаў таксама рыхтуюцца далучыцца да канвенцыі. Таму нам цікавы іх вопыт.

Кансультант Дэпартаменту дзяржаўнай палітыкі Міністэрства культуры і масавых камунікацый Расійскай Федэрацыі Валентын ВАРАБ’ЁЎ (Масква) паведаміў, што пытанне аб гатоўнасці Расіі далучыцца да канвенцыі абмяркоўвалася Прэзідэнтам Пуціным з Генеральным дырэктарам ЮНЕСКА Каісірам Мапуурам. Нядаўна пытанне абмяркоўвалася ў МЗС Расіі, а ўрад заявіў, што гатовы аказаць падтрымку арганізацыям, якія супрацоўнічаюць з ЮНЕСКА. Такім чынам, можна чакаць хуткай ратыфікацыі канвенцыі ў Расійскай Федэрацыі.

Малдову прадстаўляла намеснік дырэктара Нацыянальнага музея этнаграфіі і гісторыі прыроды Малдовы Варвара БУЗІЛІЭ. Яна адзначыла, што самая вялікая праблема — пераемнасць нематэрыяльнай спадчыны. Змена сістэмы культурных каштоўнасцей у апошні час адбылася не на карысць традыцыйнай культуры, аднак гадоў 20-30 таму ва ўсіх рэспубліках СССР пачаўся рух за яе захаванне для сваіх народаў, у тым ліку і ў Малдове. Ён працягваецца зараз і падтрыманы дзяржавай. У ім удзельнічалі як спецыялісты, так і моладзь, а потым далучыліся работнікі культуры і адукацыі. Штогод у Малдове праводзіцца некалькі фестываляў: два — фальклорнага танца (адзін з іх агульны, другі — дзіцячы), фестываль для асобных выканаўцаў і для ансамбляў (прычым, асноўная ўмова — знайсці новы твор, які яшчэ не гучаў). Радыё і тэлебачанне прапагандуе новыя аўтэнтычныя творы, так што яны на слыху ў жыхароў краіны. Асноўная мэта фестываляў — ахапіць найбольшае кола ўдзельнікаў і максімальна пра іх інфармаваць. Ствараюцца сацыяльныя групы, якія захоўваюць і развіваюць свой фальклорны рэпертуар.

Украіну прадстаўлялі: Ілля ФЯЦСАЎ — прэзідэнт Усеукраінскай асацыяцыі маладых даследчыкаў фальклору (гэта адзіная фальклорная арганізацыя ва Украіне) і Сусана КАРПЕНКА — кіраўнік фальклорных ансамбляў “Райгародок” і “Божычы”, яна больш за 20 гадоў займаецца рэканструкцыяй выканальніцкага майстэрства народных спевакоў, пераймае ад іх рэпертуар і навучае дзяцей і моладзь. Яны праз відэамастэрыял расказалі пра аичынны аматарскі рух.

Ліліт СІМАНЯН з Арменіі — выкладчыца Ерэванскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Камітаса — выступала з дакладам пра сусветнае дрэва і ўяўленні пра космас у старажытных армян. Беларускай даследчыкам цікава было параўнаць гэтыя звесткі з аналагічнымі ў беларусаў.

Марына ТАКТАКШВІЛІ з Грузіі — начальнік Дэпартаменту народнай творчасці Міністэрства культуры Грузіі — расказала пра Заканчэнне. Пачатак ў №5-6 (за 6 р.)

дзяржаўныя ініцыятывы па захаванні нематэрыяльнай культуры. Развіццю нацыянальных звычаяў і традыцый садзейнічаюць кафедры ВНУ і акадэмічны інстытут этнаграфіі. Шмат зрабіла Грузінская кансерваторыя, дзе з 40-х гадоў пасляхова працуе кафедра фальклору і здаўна наладжана супрацоўніцтва з ЮНЕСКА. Тут існуе сусветны цэнтр па даследаванні пяматгалосся. Трэці год дэпартамент займаецца фарміраваннем базы даных па нематэрыяльнай культурнай спадчыне, фінансуе агляды і фестывалі народнай творчасці, экспедыцыі спецыялістаў. Экспедыцыі ладзяцца сумесна з тэлебачаннем, якое дапамагае зафіксаваць сучаснымі сродкамі, захаваць і папулярызаваць традыцыйную культурную спадчыну.

Самы яркі даклад сярод тых, што прадставілі госці, належыць доктару мастацтвазнаўства, прафесару Бакінскай акадэміі музыкі Тарыэлю МАМЕДАВУ (Азербайджан). Па-першае, ім асабіста прароблена надзвычай вялікая праца, вынікі якой можа выкарыстаць кожны, звярнуўшыся да 13 сайтаў у ІНТЭРНЭЦЕ (<http://muzigidunia.az> і іншыя, створаныя на працягу 5 гадоў), па ўзору гэтай каталагізацыі могуць быць створаны аналагічныя сайты ў іншых краінах. Гэта вялікі праект, які называецца “Азербайджан — трэцім тысячгоддзі”, яго мэта — захаваць для будучых пакаленняў сістэматызаваную нацыянальную музычную спадчыну Азербайджана, а таксама знаёмства з ёю ўсяго чалавецтва (уся інфармацыя на сайтах змешчана на азербайджанскай, рускай і англійскай мовах). Па-другое, гэта краіна паказала прыклад надзвычай беражлівых адносін да сваёй нематэрыяльнай спадчыны, захаваўшы запісы далёкіх часоў. Пад кіраўніцтвам мастацтвазнаўца як аўтара праекта працуе група вучоных, ён галоўны рэдактар часопіса “Свет музыкі” (у перакладзе з азербайджанскай), які заснаваны ім у 1999 годзе. Кожны нумар выходзіць з дыскамі, якія ілюструюць надрукаваныя артыкулы, ёсць электронны варыянт часопіса, які і даў пачатак больш шырокаму праекту.

На сённяшні дзень азербайджанскі сайт — адзіны, які ўтрымлівае рэстаўраваныя запісы дзякуючы камп’ютэрным праграмам, і маецца ўжо 300 дыскаў, з якіх гучаць галасы, запісаныя нават 100 гадоў таму. Гэта выдатныя спевакі, музыканты, носьбіты фальклору. Стварэнне сайта — заслуга і вялізны здабытак прафесара Мамедава для свайго народа ў захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Я лічу, што ён здзейсніў грамадзянскі і прафесійны подзвіг, які мае міжнароднае значэнне ў плане рэспрацоўкі прынічышаў рэстаўрацыі музычнай спадчыны, яе сістэматызацыі і захавання.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Еўрабачанне — 2005

Анжаліку Агурбаш запрашаюць беларусы Эстоніі

Паважаная рэдакцыя газеты "Голас Радзімы"!

Да вас звяртаецца Нацыянальна-культурнае таварыства беларусаў Нарвы "Сябры". З вашай газеты, якую наша таварыства чытае 5 гадоў, мы даведаліся пра ўдзел Беларусі ў конкурсе "Еўрабачанне-2005" і гатовы падтрымаць прадстаўніцу Беларусі Анжаліку Агурбаш.

Мы былі б вельмі рады, калі б яна наведвала з канцэртамі Эстонію. У выпадку прыезду спявачкі ў Нарву мы прадаставім ёй сцэнічную пляцоўку, на якой выступілі многія беларускія артысты. Таксама зробім усё магчымае для арганізацыі яе выступленняў у іншых гарадах Эстоніі.

У беларусаў Эстоніі на эстонскім тэлебачанні ёсць свая штодзённая праграма "Бацькаўшчына", якая таксама магла б стаць крыніцай інфармацыі пра Анжаліку Агурбаш у Прыбалтыцы.

Мы гатовы заняцца распаўсюджваннем кампакт-дыскаў і аўдыёкасет з запісамі Анжалікі Агурбаш.

Для нас вельмі важная папулярнасць беларускай эстрады і поспех яе прадстаўніка на конкурсе "Еўрабачанне-2005".

Людміла АННУС, намеснік старшыні таварыства "Сябры", Нарва, Эстонія.

Пачатак на 1-й стар.

У магчымасці такой падтрымкі нас яшчэ раз уздзівіла сустрэча з Людмілай Аннус, намеснікам старшыні суполкі "Сябры" з Нарвы, якая днямі завітала ў рэдакцыю. Людміла Аннус прызналася, што летась у Эстоніі мала хто ведаў пра беларускіх канкурсантаў "Аляксандра і Канстанцін". І дадала: "Многія з нас у Эстоніі, ды і ў цэлым у Прыбалтыцы, памятаюць Анжаліку Агурбаш як Ліку Ялінскую. Але яе новы воб-

раз і імя патрабуюць рэкламы. Дзякуй за дыск спявачкі, які вы мне падарылі. Я абавязкова раскажу сябрам па суполцы пра тое, што даведлася ў Мінску".

Ад імя беларусаў Нарвы Людміла Аннус звярнулася да ўсіх суайчынікаў, якія жывуць за межамі Бацькаўшчыны, з прапановай падтрымаць прадстаўніцу Беларусі Анжаліку Агурбаш на конкурсе "Еўрабачанне-2005".

Алена СПАСЮК.

У таварыстве "Радзіма"

Падарылі ўсмешкі...

Таварыства "Радзіма" пачало новы год з правядзення дабрачыннай акцыі "Мастацтва дзецям". Самадзейны калектыв "Радзіма", створаны пры таварыстве, выступіў перад дзецьмі Ратамскай агульнаадукацыйнай дапаможнай школы-інтэрната, а таксама ў школе-інтэрнаце № 11 Мінска. Дзецям, якія маюць праблемы ў развіцці, якім воляй лёсу выпаў больш складаны жыццёвы шлях, патрэбны пастаянны клопат і падтрымка. Кіраўніцтва дзяржавы з вялікай увагай падыходзіць да вырашэння жыццёваважных праблем выхаванцаў такіх школ. Але як важна таксама для кожнага дзіцяці адчуць увагу і падтрымку з боку сваіх аднагодкаў і дарослых людзей!

Цікавую, вясёлую забаўляльную праграму паказалі артысты

выхаванцам школ-інтэрнатаў. Выступленне юнай артысткі Ангеліны Барысавай, а таксама Мікалая Басова і Міколы Котава не пакінулі аб'яжавымі ніводнага з прысутных у зале. Дзеці спявалі, вадзілі карагоды, радаліся разам з казачнымі героямі, мядзведзем, малпай, бычком.

Калі развіталіся, дырэктар Ратамскай школы Тамара Бародка з удзячнасцю сказала: "Што пасееш, тое і пажнеш", — кажа народная мудрасць. Дарогія сябры з таварыства "Радзіма", няхай тая душэўная цеплыня, лабрыня і велікадушнасць, з якімі вы прыехалі да дзяцей нашай школы-інтэрната, вернуцца да вас многаразова".

Наступны візіт ансамбля "Радзіма", у складзе якога былі артысты фальклорнага калектыву "Вербіца", адбыўся ў Дом-

інтэрнат для пенсіянераў і інвалідаў. На дабрачынным канцэртце нямоглыя і састарэлыя людзі мелі магчымасць праспяваць разам з артыстамі свае любімыя песні. А тыя, хто крыху мацней і каго кранулі бадзёрыя народныя мелодыі, не маглі стрымацца каб не прайсціся ў танцы круг-другі з энергічным, бадзёрым Міколам Котавым. Гледзячы на іх у гэтых хвіліны, здавалася, што цяжар хвароб і ўзросту зваліўся з плячэй гэтых людзей, такой радасцю і натхненнем свяціліся іх твары.

P.S. Добрачынную акцыю мы змаглі здзейсніць дзякуючы падтрымцы дабрадзеяў-суайчынікаў: Івана Панасюка, Алега Чубіна, Вацлавы Вярбоўскай.

Галіна НАВІЦКАЯ, каардынатар праектаў таварыства "Радзіма".

Спорт

Анжаліка Кацюга ў ліку лідэраў

Пасляхова выступіла на чацвёртым этапе Кубка свету па канькабежным спорце беларуская спартсменка Анжаліка Кацюга.

У першы дзень спаборніцтваў на лядовай дарожцы германскага Эрфурта яна выйграла забег на 500 метраў, а на дыстанцыі 1 000 м была другой. Наша канькабежка таксама заваявала "серабро" на дыстанцыі 500 м і аказалася пятай на 1 000 метраў. Па выніках чатырох кубкавых этапаў Анжаліка Кацюга займала другое месца на 500 метраў, а на 1 000 метраў мела трэці вынік.

На фінальным жа этапе, які прайшоў у галандскім Херанве-

не, Анжаліка ў агульным заліку Кубка свету па скорасным бегу на каньках заняла другое месца. У апошні дзень кубкавых спаборніцтваў наша зямлячка вызначылася на дыстанцыі 500 метраў, якую яна перадалела за 38,18 секунд. Дзякуючы гэтаму выніку, яна саступіла толькі кітайцы Ван Маньлі. Сярэбраныя медалі самая хуткая канькабежка Беларусі па выніках сезона ўдастоілася і ў бегу на 1 000 метраў.

Яна ГОМАН.

Хуткая лыжня Сымана і Айдарова

Пачатак на 1-й стар.

Гэтага выдатнага поспеху, паведаміў дзяржтрэнер Аляксандр Бяляеў, наш страляючы лыжнік дабіўся ў спрынтэрскай гонцы на 10 кіламетраў з двума агнявымі рубяжамі. Пераможца абсалютна дакладна выканаў стралковы практыкаванні і паказаў высокую хуткасць на лыжні. Яго выніковы час — 27 хвілін 46,5 секунды. Астатніх беларускіх біятланістаў у асноўным падвяла недакладная стральба. Сяргей Новікаў, які заняў 11-е месца, дапусціў два промахі, Віталь Перцаў (13-е) — тры, Андрэй Славіцкі (27-е) — тры.

Страта

Зінаіда Іванаўна БРАВАРСКАЯ

Тэатральнае мастацтва Беларусі, грамадска-рэспублікі панесла цяжкую непапраўную страту. 18 лютага 2005 года на 89-м годзе жыцця перастала біцца сэрца актрысы Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, народнай артысткі Беларусі Зінаіды Іванаўны Браварскай.

Зінаіда Браварская нарадзілася 31 жніўня 1916 года ў пасёлку Адэса-Дачная. Пасля заканчэння ў 1937 годзе Дзяржаўнага інстытута тэатральнага мастацтва імя А.Луначарскага ў Маскве пачала сцэнічную дзейнасць у Беларускім тэатры юнага гледача імя Н.Крупскай. З 1938 года стала актрысай Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, якому засталася вернай да канца свайго жыцця.

Зінаіда Іванаўна Браварская была сведкам і ўдзельніцай слаўтай гісторыі купалаўскага калектыву. Ёй пошчасіла працаваць з вялікімі майстрамі Купалаўскай сцэны першага пакалення: Еўсеціем Мірвічам, Уладзімірам Крыловічам, Міхаілам Зоравым, Львом Літвінавым. У часы трагічных падзей Вялікай Айчыннай вайны выступала ў франтовым тэатры Масквы, тэатрах Ашхабада, Пензы, Куйбышава. У 1950 годзе З.І.Браварская вяртаецца ў Купалаўскі тэатр, дзе складае творчае ядро трупы. Яе партнёрамі былі Лідзія Рэжэя, Глеб Глебай, Барыс Платонаў, Ірына Ждановіч, Вера Пола, Вольга Галіна, Уладзімір Дзядзюшка, Уладзімір Уладзімірскі, Генрых Грыгоніс, Леанід Рахленка, Сцяпан Бірыла, Канстанцін Саннікаў.

Творчасці З.І. Браварскай былі ўласцівыя драматычны тэмперамент, экспрэсіўнасць і эмацыянальнасць. Актрыса валодала шырокім творчым дыяпазонам, ёй было падудна выкананне лірычных, драматычных, камедыяна-сатырычных вобразаў. На сцэне тэатра імя Янкі Купалы сыграла каля 100 галоўных роляў, у якіх яна раскрыла свой талент, праявіла арыгінальнасць акцёрскіх трактовак, глыбіню спадзявання свайго драматургічных вобразаў, па-мастацку ўвабляла драматычнае і камічнае, парадасальнасць і эксцэнтрызм.

Лепшыя сцэнічныя работы: Юлечка ("Даходнае месца" А. Астроўскага), Зялікіна ("Хто смецца апошнім" К.Краты), Нора ("Нора" Г.Ібсена), Клея ("Ліса і вінаград" Г. Фігейрэдэ), Ніхаль ("Дзівак" Н. Хікмэта), Азнія ("Традыцыйны збор" В. Розова), Бажашуткава ("Амністыя" М.Матукоўскага), Мар'я Аляксандраўна ("Дзядзечкаў сон" паводле Ф. Достоеўскага), Актрыса ("Тэатр — любоў мая" В. Пятрова), Эржы ("Гульня з кошкай" Г. Эркеня) і многія іншыя. На апошнім этапе жыцця выдатнай актрысай былі створаны галоўныя ролі ў спектаклях "Гульня ў джын" Д. Кобурна і "Смех лагузты" Дж. Марэла.

Зінаіда Іванаўна Браварская шмат гадоў выкладала акцёрскае майстэрства ў Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце, плённа супрацоўнічала на беларускім радыё і тэлебачанні, здымалася ў кінастужках: "Гадзіннік спыніўся апоўначы", "Нашы суседзі", "Хто смецца апошнім", тэлеастановаўцы "Крах". Работа актрысы высока ацэнена на дзяржаўным узроўні. Яна ўзнагароджана ордэнам "Знак Пашаны", медалём "За перамогу над Германіяй". У 1967 годзе ёй прысвоена ганаровае званне "Народная артыстка Беларусі".

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь; Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом «Радзіма».

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56, 288 - 17 - 82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82.
Email: golos_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
У ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2065 экз. Заказ 743. Падпісана да друку 22.02.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе Знакам® пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2004.